

การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของ
สถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา
(Participations of the School Committee in the Management of Basic Education
in Amphoe Muang of Yala Province)

จำนงศ์ แก้วเหื้ออ่อน
Chomnong Keawnou-on

สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
Master of Education Master's Project in Educational Administration
Hatyai University

2552

ชื่อสารนิพนธ์: การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา

ชื่อนักศึกษา: นายจำนงค์ แก้วเนื้ออ่อน

รหัสประจำตัวนักศึกษา: 511905007

สาขาวิชา: บริหารการศึกษา

คณะกรรมการที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประยูร เทพนวล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เรวดี กระจ่างวงศ์

ปีการศึกษา: 2552

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, คณะกรรมการสถานศึกษา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา จำแนกตามตัวแปร ขนาดของสถานศึกษา และที่ตั้งสถานศึกษา 3) ประมวลปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ การปรับปรุงการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน จำนวน 226 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
2. การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ประกอบด้วยขนาดใหญ่ และขนาดเล็กในภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน
3. การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา จำแนกตามที่ตั้งของสถานศึกษา ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Master's project Title: Participations of the School Committee in the Management of Basic Education in Amphoe Muang of Yala Province

Student's Name: Chomnong Keawnou-on

Student's ID No: 511905007

Major Field: Educational Administration

Thesis Advisors: Assistant Professor Dr. Prayoon Tepnuan
Assistant Professor Dr. Raywadee Grahoamwong

Academic Year: 2009

Key Words: Participations, School Committee

Abstract

The main objectives of this research were 1) to study level of the School Committees' participation in the management of basic Education in Amphoe Muang of the Yala Province; 2) to compare the level of their participations varied by their school sizes and locations; and 3) to collect problems and constraints together with their suggestions to tackle the existing problems in the Yala's basic education management. The sampled school committees were Yala's 226 basic schools committees obtained by a multi-stage sampling method. The research tool was a set of questionnaire containing 5-Likert rating scale items, plus a number of open ended questions; and the statistical methods employed in the data analysis were mean, standard deviation, t-test and F-test.

The findings of this research were as the followings:

1. In an overall analysis, it was found that the level of the School Committees' participations in the basic education management of Amphoe Muang, Yala was at the moderate level.

2. In the comparative analysis, the results showed that the levels of the Schools Committee's participations in the basic education management of Amphoe Muang, Yala as varied by their school sizes comprising of large and small sizes were not significantly different. This finding reveals that regardless of their school size, the school committees have exerted the same standard role and function in their participations in the educational management, and thus showed no significant difference between their participations in either big or small schools.

3. In the comparative analysis, the results showed that the levels of the Schools Committee's participations in the basic education management of Amphoe Muang, Yala as varied by their school locations, in and out of their municipality areas were significantly different at the 0.05 level. This finding depicted the significant difference of the level of concentration of the Yala's school committees' participations between those in the town area and those in the countryside.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงสมบูรณ์ได้ด้วยความสามารถช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา และแนะนำอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประยูร เทพนวล ประธานกรรมการที่ปรึกษา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เรวดี กระจ่างวงศ์ กรรมการที่ปรึกษาที่ได้กรุณาทุ่มเทเวลาให้ คำปรึกษา แนะนำ ด้วยความเมตตาและตั้งใจยิ่ง ตลอดจนให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์เพื่อให้สารนิพนธ์ ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตากรุณาของท่าน จึงใคร่ขอกราบขอบพระคุณ เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์จำรูญ เรืองขจร ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักงาน-เขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 1 อาจารย์สุนทร มุสิกรัมย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านรั้วตะวัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 1 และผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงจิต แก้วอุบล อาจารย์ ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กรุณาตรวจสอบเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะ รวมทั้งกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะ คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ในครั้งนี้เป็นอย่างดี

คุณค่าและประโยชน์ทั้งหลายอันพึงมีจากนิตยสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็น กตัญญูตาแต่บิดา มารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

จำนงศ์ แก้วเนื้ออ่อน

20 มีนาคม 2553

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	(3)
Abstract.....	(4)
กิตติกรรมประกาศ.....	(6)
สารบัญ.....	(7)
รายการตาราง.....	(9)
รายการภาพประกอบ.....	(11)
บทที่	
1 บทนำ	1
ปัญหาความเป็นมาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
สมมติฐาน.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
การมีส่วนร่วม.....	9
การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามพระราชบัญญัติ- การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.....	21
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	31
บริบทอำเภอเมือง จังหวัดยะลา.....	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	36
3 วิธีการวิจัย.....	41
ประเภทการวิจัย.....	41
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	41
เครื่องมือในการวิจัย.....	42
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	44
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	44
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	45

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4 ผลการวิจัย.....	46
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
5 การสรุป การอภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	62
สรุปผลการวิจัย.....	63
การอภิปรายผลการวิจัย.....	66
ข้อเสนอแนะ.....	71
บรรณานุกรม.....	72
ภาคผนวก.....	78
ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย.....	79
ข ตัวอย่างแบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	81
ค ค่าความสอดคล้องของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	93
ประวัตินักศึกษา.....	100

รายการตาราง

	หน้า
ตาราง	
1 แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดโรงเรียน.....	42
2 ความถี่และร้อยละของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	47
3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา.....	49
4 ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในการจัด การศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จำแนกตาม ขนาดของสถานศึกษา.....	50
5 ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในการจัด การศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จำแนกตาม ที่ตั้งของสถานศึกษา.....	51
6 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา จำแนกตามสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา.....	52
7 ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัด การศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ในด้านการระดม ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ที่มีสถานภาพคณะกรรมการสถานศึกษา ต่างกันเป็นรายคู่.....	53
8 ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัด การศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ในด้านการจัด หลักสูตรสถานศึกษา ที่มีสถานภาพคณะกรรมการสถานศึกษาต่างกันเป็นรายคู่.....	54
9 ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัด การศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ด้านการจัด กระบวนการเรียนรู้ในชุมชน ที่มีสถานภาพคณะกรรมการสถานศึกษาต่างกันเป็น รายคู่.....	55
10 ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัด การศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ด้านการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ ที่มีสถานภาพ คณะกรรมการสถานศึกษาต่างกันเป็นรายคู่.....	56

รายการตาราง (ต่อ)

หน้า

ตาราง

11	ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา โดยรวม ที่มีสถานภาพคณะกรรมการสถานศึกษาแตกต่างกันเป็นรายคู่.....	57
12	ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา.....	58
13	ความสอดคล้องของแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา.....	94

รายการภาพประกอบ

	หน้า
ภาพประกอบ	
1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	6
2 ลักษณะการมีส่วนร่วม.....	14
3 ขั้นตอนการมีส่วนร่วม.....	19

บทที่ 1

บทนำ

ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาและสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ประเทศด้วยเหตุผลที่ว่าการศึกษามีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการสร้างคุณภาพของประชากรที่เป็นกำลังที่สำคัญของประเทศ (เรณู คุปต์ชะเรีเยอร์. 2533: 107) การศึกษาได้ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ที่เป็นสารัตถะที่คนรุ่นก่อนได้ตรวจสอบคิดค้นไว้เป็นมรดกทางวิทยาการ ตลอดจนอบรมปมนิสัยคนให้กับสังคมหรือทำหน้าที่จัดระดับบุคคลเข้าสู่สังคม เช่น คนที่ได้รับการศึกษาสูงมักจะมีระดับทางสังคมสูง การศึกษายังสร้างความคิดที่เป็นอิสระ สร้างความหวัง ความมีเหตุมีผล เป็นเครื่องมือสำคัญเพื่อคิดค้น แต่งเสริมเติมเต็มความต้องการของชีวิต ทุกคนจึงมีความต้องการที่จะศึกษาเล่าเรียนไม่ว่าจะได้รับในรูปแบบ ในโรงเรียน นอกโรงเรียน ตามอัธยาศัย และต้องศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต หรืออาจกล่าวได้ว่าการศึกษานั้นเป็นความจำเป็นพื้นฐานของชีวิต เช่นเดียวกับอาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัย ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่าการศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ เพราะระบบการศึกษาเป็นระบบที่มุ่งเน้นพัฒนาทรัพยากรให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพ และมนุษย์ก็จะไปพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ พัฒนาสถาบันสังคมโดยการปฏิบัติหน้าที่และประกอบอาชีพตามที่ได้รับการอบรมศึกษามาอย่างมีประสิทธิภาพและให้เกิดประสิทธิผล ตลอดจนเป็นเครื่องมือที่ช่วยเร่งรัดส่งเสริมการพัฒนาสังคม ดังนั้นเป้าหมายของการศึกษาจึงอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพของคนและสร้างสรรค์สังคมที่พึงประสงค์ (เรณู คุปต์ชะเรีเยอร์. 2533: 108; อ้างอิงจาก พจน์ สะเพียรชัย. 2528: 28)

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของปวงชนชาวไทยที่จะรับการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วยทักษะสำหรับการเรียนรู้ที่จำเป็น และเนื้อหาสาระของการเรียนพื้นฐานอันเป็นสิ่งจำเป็นที่สำคัญมนุษย์ของทุกคนในการดำรงชีวิตเพื่อความอยู่รอด เพื่อพัฒนาตนเองอย่างเต็มความสามารถ เพื่อปรับปรุงคุณภาพและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล สามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง การให้การศึกษาจึงเป็นกระบวนการให้คนได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ การทำให้เป็นคนเป็นคนดีและคนเก่งในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงได้นั้นสังคมจะต้องมีส่วนร่วม และรับผิดชอบในการจัดการศึกษา โดยจะต้องมีการกระจายอำนาจการบริหาร การจัดการไปยังระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัวและสามารถตัดสินใจดำเนินการในขอบเขตที่รับผิดชอบโดยมีประชาชน ชุมชน องค์กรต่าง ๆ มีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เช่น การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น การระดม ทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อการศึกษา

การตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของผู้สำเร็จการศึกษา เป็นต้น (เมตต์ เมตต์การุณจิต. 2541: 47 – 48)

การบริหารการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งยึดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการตัดสินใจ โดยการมีส่วนร่วมและร่วมคิดร่วมทำ การกระจายอำนาจและสามารถที่จะตรวจสอบได้ (อุทัย บุญประเสริฐ. 2543: 3) ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งสอดคล้องกับระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 โดยมีการกระจายอำนาจการบริหารจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา เพื่อกระจายอำนาจการตัดสินใจ ไปให้ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็ก เช่น ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ได้มีส่วนร่วมกันตัดสินใจในการจัดการศึกษา ให้มากที่สุด เพื่อให้สถานศึกษามีอิสระ มีความคล่องตัวในการบริหารงาน ด้านวิชาการ ด้านการเงิน ด้านการบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และให้มีการบริหารในรูปแบบคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ตัวแทนครู ผู้แทนชุมชน โดยมีความเชื่อว่าการตัดสินใจที่ดีที่สุดเกิดจาก การตัดสินใจของคณะบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด และมีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนมากที่สุด (อุทัย บุญประเสริฐ. 2543: 1 - 2) และโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ชุมชนเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อโรงเรียนมาก ดังนั้น การให้บริการทางการศึกษาควรสอดคล้องกับความต้องการของสังคม ด้วยเหตุนี้ประชาชนจึงควรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการบริหาร ซึ่งผลของการมีส่วนร่วมจะทำให้ผู้ปกครองมีความพึงพอใจ มีความเชื่อถือและศรัทธาโรงเรียน (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. 2537: 27)

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า แนวทางการจัดการศึกษาในปัจจุบันนั้น ได้เน้นให้เกิด การมีส่วนร่วมโดยเฉพาะรูปแบบคณะกรรมการ โดยเชื่อว่าผลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จะแก้ปัญหาและนำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ผลที่ได้รับจากการที่พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานั้น มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่อโรงเรียนและครู ทำให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเข้าใจระบบ การบริหารโรงเรียนมากขึ้น มีโอกาสเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ให้การสนับสนุนโรงเรียนด้วยการเป็นวิทยากรและเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ รู้สึกว่าตนเองมีประโยชน์ต่อโรงเรียน ในส่วนของครูก็เช่นกันจะพบบทบาทใหม่คือ นอกจากจะเป็นผู้สอนแล้วก็ยังเป็นผู้สนับสนุนครอบครัวของนักเรียนและชุมชน พร้อมทั้งเกิดภาวะผู้นำขึ้นกับคนในชุมชน ในฐานะผู้นำการปฏิรูปการเรียนการสอนและมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนมากขึ้น (รุ่ง แก้วแดง. 2541: 178 – 188)

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 1 ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ได้ทำการสำรวจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา เช่น ครู ผู้ปกครองนักเรียน นักเรียน ผู้แทนชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิ ศิษย์เก่า ที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัด

การศึกษาของสถานศึกษา เช่น บริจาคทุนทรัพย์ วัสดุ ครุภัณฑ์ในการสนับสนุนการศึกษา ร่วมเป็นวิทยากร ให้ใช้สถานที่ สถานประกอบการ เป็นแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน อยู่ในระดับน้อย

ผู้วิจัยจึงมีความตระหนักในความสำคัญของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนการศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนและด้านการตรวจสอบ ติดตาม และ ประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัด ยะลา ซึ่งมีขนาดแตกต่างกัน และที่ตั้งของชุมชนอยู่ในพื้นที่ ที่แตกต่างกัน ทำให้ผู้วิจัยมีความ-สนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 1 เพื่อหาคำตอบว่าการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาใน การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของ สถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา เป็นอย่างไร และมีความแตกต่างกันหรือไม่ในพื้นที่ แยกต่างหาก รวมทั้งการศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ อันจะนำไปสู่การพัฒนาการมี ส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาใน อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัด การศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา จำแนกตามตัวแปร ขนาด ของสถานศึกษา และที่ตั้งสถานศึกษา
3. เพื่อประมวลปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ การปรับปรุงการมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา

สมมติฐาน

ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ที่มีขนาด และที่ตั้งสถานศึกษาต่างกัน มีความแตกต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบแนวทางในการดำเนินงานของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของสถานศึกษาของอำเภอเมือง จังหวัดยะลา เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา สถานศึกษาสามารถนำผลที่ได้รับการวิจัยไปเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขการบริหารการจัดการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางการจัดการศึกษา โดยการมีคณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. เนื้อหา

การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ใน 4 ประเด็น คือ

- 1.1 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
- 1.2 การจัดหลักสูตรสถานศึกษา
- 1.3 การจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน
- 1.4 การตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานจากสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 1 52 โรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น 552 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้ใช้ศึกษาครั้งนี้ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 3) จำนวน 226 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

3.1.1 สถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา

3.1.1.1 ประธานกรรมการ

3.1.1.2 ผู้แทนครู

3.1.1.3 ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.1.1.4 ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่น

3.1.1.5 ผู้บริหารโรงเรียน

3.1.1.6 ผู้แทนผู้ปกครอง

3.1.1.7 ผู้แทนองค์กรชุมชน

3.1.1.8 ผู้แทนศิษย์เก่า

3.1.1.9 ผู้ทรงคุณวุฒิ

3.1.2 ขนาดของสถานศึกษา

3.1.2.1 ขนาดใหญ่

3.1.2.2 ขนาดเล็ก

3.1.3 ที่ตั้งสถานศึกษา

3.1.3.1 ในเขตเทศบาล

3.1.3.2 นอกเขตเทศบาล

3.2 ตัวแปรตาม คือระดับการมีส่วนร่วมใน 4 ประเด็น คือ

3.2.1 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

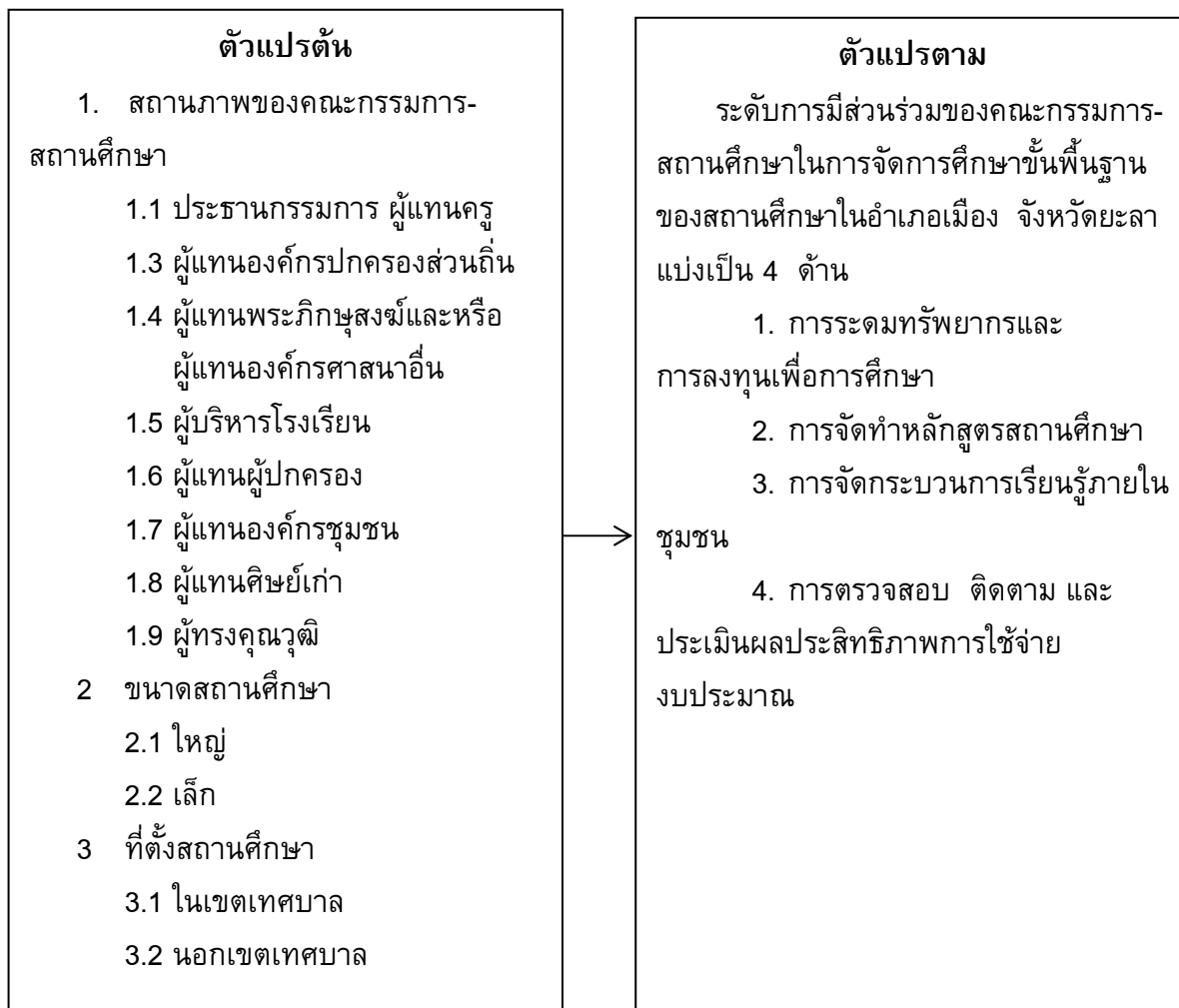
3.2.2 การจัดหลักสูตรสถานศึกษา

3.2.3 การจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน

3.2.4 การตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง คณะบุคคลซึ่งมีความสำคัญที่จะทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมกิจการของสถานศึกษา ในฐานะที่เป็นองค์กรอย่างเป็นทางการที่จะมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดการศึกษาให้แก่เด็ก และเยาวชนที่เป็นสมาชิกชุมชน ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ประกอบด้วย ประธานคณะกรรมการ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรท้องถิ่น ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหารโรงเรียน

2. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การเข้าไปมีบทบาทและส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมสนับสนุนส่งเสริมกิจการต่างๆ และการประเมินผล ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ตามแนวทางในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

2.1 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา หมายถึง การช่วยเหลือสนับสนุนทรัพยากรด้านคน วัสดุ อุปกรณ์ และเงินทุนจากชุมชนมาใช้ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดยะลา

2.2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การสนับสนุนช่วยเหลือของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา การเสนอแนะและกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของสถานศึกษา การวางแผนจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา การเพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหาวิชาของหลักสูตรสถานศึกษา การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับท้องถิ่น ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา

2.3 การจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน หมายถึง การให้ความร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนในการจัดกิจกรรมวันสำคัญ การเผยแพร่ความรู้ การบริหารแหล่งเรียนรู้ การจัดแหล่งเรียนรู้ ความคิดเห็นของชุมชนในการจัดการเรียนรู้ในระบบโรงเรียน ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดยะลา

2.4 การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการวางแผนใช้จ่ายงบประมาณ การติดตาม การตรวจสอบการใช้จ่าย งบประมาณของสถานศึกษา ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา

3. สถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา หมายถึง สถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับช่วงชั้นที่ 1, 2, 3 ที่ตั้งอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 1 ประกอบด้วย

3.1 สถานศึกษาขนาดเล็ก หมายถึง สถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 300 คน

3.2 สถานศึกษาขนาดใหญ่ หมายถึง สถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียน 300 คนขึ้นไป

4. ที่ตั้งสถานศึกษา หมายถึง พื้นที่ตั้งของสถานศึกษา ซึ่งแบ่งตามเขตการปกครองดังนี้

4.1 ในเขตเทศบาล หมายถึง สถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบล หรือเทศบาลเมือง หรือ เทศบาลนคร

4.2 นอกเขตเทศบาล หมายถึง สถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อประโยชน์ในการกำหนดกรอบแนวคิดขั้นต้นของการวิจัยและใช้เป็นความรู้พื้นฐานเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์ การอธิบายปรากฏการณ์ รวมถึงการสรุปและอภิปรายผลการวิจัย ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ข้างต้น ผู้วิจัยได้นำเสนอการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การมีส่วนร่วม
2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
3. กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. บริบทอำเภอเมือง จังหวัดยะลา
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การมีส่วนร่วม

การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพที่ดีนั้นจะต้องสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับสถานศึกษาให้ดี ผู้ปกครองจำเป็นที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น การที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาจะเป็นวิธีหนึ่งที่จะทราบถึงความต้องการท้องถิ่นนั้น ได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความหมายของการมีส่วนร่วมและลักษณะการมีส่วนร่วม ความสำคัญของการมีส่วนร่วม รูปแบบการมีส่วนร่วม ลักษณะการมีส่วนร่วม ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา บทบาทความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา หลักทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการบริหารและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการศึกษา ดังนี้

ความหมายของการมีส่วนร่วมและลักษณะการมีส่วนร่วม

จากแนวคิดของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้คน สังคมและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานั้นนับว่าเป็นสิ่งที่ยังคงสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศไปสู่ความเจริญก้าวหน้าและยั่งยืน จากแนวคิดดังกล่าวมีนักการศึกษา คณาจารย์ และผู้ทรงคุณวุฒิหลายสาขาให้ความหมายที่สอดคล้องพอสรุปได้ ดังนี้

อเลสแซร์ (มณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ. 2540: 49; อ้างอิงจาก Alastair. 1982: 18) ได้เสนอความหมายของการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 4 มิติ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะทำอะไรควรทำและทำอย่างไร
2. การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา
3. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2542: 14) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญของแนวคิดประชาธิปไตยและหลักการเบื้องต้นของการมีส่วนร่วม คือ การตัดสินใจใดๆ ก็ตามที่ส่งผลกระทบต่อบุคคลใด บุคคลเหล่านั้นควรเป็นผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจนั้น โดยหลักการนี้การมีส่วนร่วมจะตั้งอยู่บนพื้นฐานความคิดที่ว่า บุคคลแต่ละคนย่อมทราบดีว่า คนต้องการอะไรหรือไม่ต้องการอะไรบ้าง

วันพร จันทรเวโรจน์ (2543: 19) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (Group Situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย ซึ่งสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง การปฏิบัติกิจการใดๆ ที่ชุมชน ประชาชนบุคคลในกลุ่มหรือหน่วยงาน ร่วมมือ ร่วมใจ ร่วมกำลังกาย ร่วมกำลังคิดในการประกอบกิจการนั้นให้บรรลุความสำเร็จสูงสุด

ชูวิทย์ พิทักษ์พรพินลภ (2544: 29) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจ โดยการทำงานดังกล่าวในห้วงเวลาและลำดับที่ทรงประสิทธิภาพ คือ ถูกจังหวะและเหมาะสมกับทั้งกระทำการดังกล่าวด้วยความรู้สึกร่วมกันให้ประจักษ์ว่าเชื่อถือไว้ใจ การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันเป็นทีม (Teamwork) ที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้าง และสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา เพราะการมีส่วนร่วมทำให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนร่วมเข้าใจสถานการณ์และอุทิศตนมากยิ่งขึ้นเพื่อการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนา

สัญญา พันธไชย (2545: 16) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม คือ กระบวนการทำงานขององค์การที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินงานอย่างเหมาะสมด้วยความตั้งใจ เต็มใจ เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กลุ่มต้องการ

ธนสาร บัลลังก์ปัทมา (2551: 30) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามาร่วมดำเนินกิจกรรม ตั้งแต่การศึกษาปัญหา การวางแผน ดำเนินการ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และการประเมินร่วมกัน เพื่อขับเคลื่อนให้กิจกรรมนั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม คือ หลักร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบร่วมรับผิดชอบ

จากคำกล่าวของนักวิชาการข้างต้นจึงสรุปความหมายของการมีส่วนร่วมได้ว่า หมายถึง การที่บุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุน ทำประโยชน์ในเรื่องต่างๆ หรือ กิจกรรมต่างๆ เป็นกระบวนการดำเนินการด้วยความตั้งใจ เต็มใจ เพื่อให้ภารกิจนั้นๆ บรรลุ เป้าหมาย

ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลหรือคณะบุคคลเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับ การปฏิบัติงาน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการเพื่อให้ภารกิจต่างๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ได้มีนักวิชาการได้กล่าวเกี่ยวกับความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้ พอจะสรุปได้ดังนี้

ทงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ (2540: 94) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมประชาชน ได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานอันชอบธรรมของทุกคนที่เรา เคารพให้การยอมรับและยกย่อง โดยการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงออกเกี่ยวกับการปรับปรุงชีวิตของเขา

2. การพัฒนาเป็นงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับประชาชนเป็นจำนวนมากเราจำเป็นต้อง ให้คนหมู่มากเหล่านี้ได้มีสิทธิมีเสียงในการแสดงออก

3. กลยุทธ์ทั้งหลายในการพัฒนาที่ผ่านมา ยังไม่สามารถส่งผลถึงกลุ่มประชาชน ผู้ด้อยโอกาสและยากจน และในทางตรงกันข้ามกลับส่งผลให้กลุ่มคนที่ได้เปรียบมีโอกาสมากขึ้น จึงจำเป็นต้องปรับปรุงในการพัฒนาใหม่ โดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนมากขึ้น

4. ประสบการณ์ที่ผ่านมาได้พบว่า มีโครงการจำนวนไม่น้อยที่ประสบความสำเร็จ โดยอาศัยวิธีการมีส่วนร่วมในรูปแบบการร่วมกลุ่มและการจัดตั้งองค์กรประชาชน ในขณะที่เดียวกันมี ตัวอย่างโครงการที่ล้มเหลวเป็นจำนวนมาก เนื่องจากไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม

5. การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องของการปฏิบัติการเป็นกลุ่ม หรือของกลุ่ม อันเป็นผลมาจากความรู้สึกผูกพันของสมาชิกแต่ละคนที่เข้ามาร่วม เพื่อพิทักษ์ประโยชน์ของเขา และในขณะที่เดียวกันก็ให้ประโยชน์ต่อส่วนรวมด้วย การมีส่วนร่วมจึงเป็นสิ่งจำเป็น

6. การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นตัวชี้วัดของการพัฒนาชุมชน ยิ่งประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากเท่าใด ยิ่งแสดงว่าประชาชนจะได้รับประโยชน์จากการพัฒนามากยิ่งขึ้น

7. ประชาชนย่อมรู้ดีว่าตนเองกำลังต้องการอะไร และอยากจะทำปัญหาอย่างไร ถ้าให้โอกาสแก่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาช่วยให้อะไรๆ ต่างๆ ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของประชาชนได้ดีกว่า

จากคำกล่าวของนักวิชาการข้างต้นจึงสรุปความสำคัญของการมีส่วนร่วม ได้ว่า หมายถึง สิทธิขั้นพื้นฐานอันชอบธรรมของทุกคนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงออกเกี่ยวกับการปรับปรุงชีวิตให้ดีขึ้น ส่งผลประโยชน์ต่อส่วนรวม

รูปแบบการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่สมาชิกของกลุ่มนั้นๆ เข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของกลุ่ม โดยอาจเกี่ยวข้องในลักษณะของการทำงานร่วมกัน การดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ได้มีนักวิชาการให้ความคิดเห็นไว้สามารถสรุปได้ดังนี้

ศิริกาญจน์ โกสุม (2542: 189) ได้แบ่งแบบของการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนออกเป็น 3 แบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนแบบขอบเขต (Marginal Participation) เป็นลักษณะการร่วมมือหรือการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชนที่มีข้อจำกัด ทำให้การมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนมีน้อย ข้อจำกัดนี้อาจเกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่าง 2 ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งรู้สึกว่าตนเองด้อยอำนาจกว่าหรือมีทรัพยากรเชิงอำนาจ เช่น เป็นผู้มีควมรู้ต่ำกว่า จึงทำให้ไม่ปรารถนาเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ นั่นคือ ความเข้มข้นของการเข้ามามีส่วนร่วมน้อย

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนแบบบางส่วน (Partial Participation) การมีส่วนร่วมแบบบางส่วนเป็นการเข้ามาเกี่ยวข้องของประชาชนในชุมชนหรือกิจกรรมการศึกษาในระดับความเข้มข้นมากกว่าแบบขอบเขต กิจกรรมโดยคณะกรรมการโรงเรียน จึงมีความสำคัญที่รัฐถือว่าเป็นนโยบายสำคัญซึ่งสามารถสร้างความชอบธรรมในการจัดการศึกษาของไทย

3. การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนแบบสมบูรณ์ (Full Participation) เป็นการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน โดยทั้งสองฝ่ายร่วมกันอย่างเข้มข้นและเท่าเทียมกัน ต่างฝ่ายต่างมีอิทธิพลต่อกิจกรรมร่วมกัน ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมได้เต็มที่

โคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff. 1980: 219 – 222) ได้สร้างกรอบพื้นฐานเพื่อการอธิบายและวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในแง่ของรูปแบบของการมีส่วนร่วมโดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การริเริ่มตัดสินใจ การดำเนินการตัดสินใจและตัดสินใจลงมือปฏิบัติการ

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การบริหารและการประสานความร่วมมือ

3. การมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์ (Benefits) ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ทางวัตถุ ผลประโยชน์ทางสังคม และผลประโยชน์ส่วนบุคคล

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

ส่วนขั้นตอนของการมีส่วนร่วมทั้ง 4 ขั้นตอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประการแรกที่ต้องกระทำก็คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง

การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจช่วงดำเนินการวางแผนและการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติ ตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการมีส่วนร่วม ในการปฏิบัติการ ซึ่งในการดำเนินงานโครงการนั้นจะได้มาจากคำถามที่ว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่ โครงการได้บ้างและจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น ช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงาน และประสานงานและขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมรับในผลประโยชน์ ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ นอกจาก ความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงการกระจาย ผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้จะรวมทั้งผลประโยชน์ทางบวกและผลที่ เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษได้ทั้งต่อบุคคล และสังคม

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้นสิ่งสำคัญ ที่จะต้องสังเกตคือ ความเห็น (Views) ความชอบ(Reference) และความหวัง (Expectation) ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

อำนาจ บุญทวี (2546: 22 – 23) สรุปรูปแบบการมีส่วนร่วมได้ 5 ขั้นตอน คือ

1. มีส่วนร่วมในการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ตลอดจนความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดค้นและหาวิธีการเพื่อแก้ปัญหาของชุมชนหรือสร้างสรรค์ สิ่งใหม่เป็นประโยชน์ ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
4. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้
5. ร่วมควบคุมติดตามประเมินผลและร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไป ทั้งโดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

จากคำกล่าวของนักวิชาการข้างต้นจึงสรุปได้ว่ารูปแบบของการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติการ ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมประเมินผล

ลักษณะการมีส่วนร่วม

อคิน รพีพัฒน์ (2531: 49) ได้ระบุสภาพหรือลักษณะการเข้าไปมีส่วนร่วมของ ประชาชนในชุมชนมีอยู่ 5 ขั้นตอนคือ

1. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา พิจารณาปัญหา และจัดระดับความสำคัญ ของปัญหา ตลอดจนร่วมในกระบวนการการตัดสินใจ
2. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุแห่งปัญหา

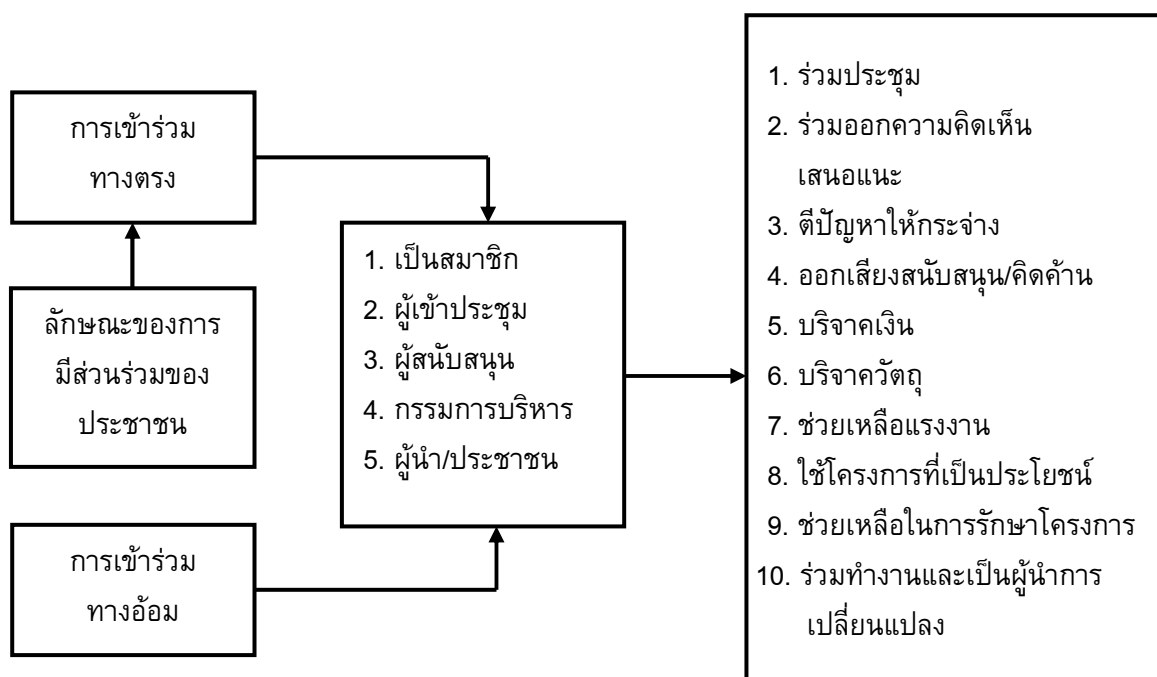
3. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาและพิจารณาแนวทางวิธีแก้ปัญหา
4. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา
5. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการประเมินผลของกิจกรรมการพัฒนา

พิมานา บูรณพิณฑุ (2536: 26) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาว่าจะต้องมีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการคือ

1. ประชาชนได้รับส่วนแบ่งในผลประโยชน์จากการพัฒนา
2. ประชาชนเข้าร่วมดำเนินการในการใช้ความพยายามในการพัฒนา
3. ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการพัฒนา

ประวิทย์ เพชรมี (2538: 14) กล่าวถึง ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อกิจกรรมของชุมชน ดังภาพประกอบ 2 ลักษณะการมีส่วนร่วม ดังนี้

ภาพประกอบ 2 ลักษณะการมีส่วนร่วม

ที่มา: ประวิทย์ เพชรมี. 2538: 14

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

โอวาท สุทธนารักษ์ (2530: 81) ได้ทำการศึกษาบทบาทของผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการจัดการศึกษาเพื่อการพึ่งตนเองของชุมชนโดยวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนได้เสนอประเด็นที่ควรนำมาวิเคราะห์ว่า ปัจจัยดึงดูดที่เป็นแรงผลักดันให้คณะกรรมการศึกษา ร่วมงานกับโรงเรียนประกอบไปด้วยเรื่องต่างๆ ต่อไปนี้

1. ความรู้สึกพื้นฐานร่วมกันที่อยากให้ท้องถิ่นของตนเจริญ
2. ความสัมพันธ์ทางเครือญาติของคนในชุมชนและในชุมชนกับโรงเรียน
3. ความรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียนร่วมกัน
4. กระบวนการศึกษาได้รับประโยชน์ร่วมกันจากการจัดกิจกรรม
5. ความเชื่อถือศรัทธาและเป็นคนท้องถิ่นของผู้บริหารโรงเรียน
6. คณะกรรมการศึกษามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกิจกรรม

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2535: 122) ได้สรุปเป็นปัจจัยที่ทำให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมมากขึ้นเพียงใด ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. นโยบายหรือรูปแบบการพัฒนาเป็นไปในรูปแบบเสรีคือให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเสรีหรือเป็นการพัฒนาแบบมีแผน กล่าวคือสนับสนุนประชาชนให้เข้ามามีบทบาทตามแผนที่วางไว้และสุดท้าย คือ การพัฒนาแบบบังคับหรือการบังคับให้เข้าร่วม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายที่วางไว้ว่าจะให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทมากน้อยเพียงใด

2. ระบบราชการที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจ จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างไร

3. โครงสร้างทางการเมืองและสังคมในท้องถิ่น มีส่วนสำคัญเป็นตัวเกื้อหนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและจัดการมากน้อยต่างกัน

สุเมธ ทรายแก้ว (2536: 20) ได้เสนอปัจจัยพื้นฐาน ในการระดมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 3 ประการ ได้แก่

1. ปัจจัยสิ่งของจิตใจ สภาพความเป็นจริงของชาวชนบทที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมใด กิจกรรมหนึ่งทั้งในแง่การร่วมแรง ร่วมทรัพยากร หรืออื่นๆ นั้น มีเหตุผลอยู่ 2 ประการ คือ ประการแรก การที่มองเห็นว่าตนจะได้ผลประโยชน์ตอบแทนในสิ่งที่ตนทำไป ซึ่งถือเป็นเรื่องของ การกระตุ้นให้เกิดมีสิ่งจูงใจ ประการที่สอง การที่ได้รับการบอกกล่าวหรือชักชวนจากเพื่อน ให้เข้าร่วมโดยมีสิ่งจูงใจเป็นตัวนำ ซึ่งถือเป็นเรื่องของการก่อให้เกิดมีสิ่งจูงใจ

2. ปัจจัยโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม ชาวชนบทเป็นจำนวนมาก จะเห็นประโยชน์ของการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา แต่ก็ไม่อาจจะเข้าร่วมกิจกรรมได้ เนื่องจากไม่เห็นช่องทางของการเข้าร่วมหรือเข้าร่วมแล้วไม่ได้รับผลดังที่คาดคิดไว้ เนื่องจากการเข้ามามีส่วนร่วมนั้น ไม่ได้มีการจัดรูปแบบความสัมพันธ์ที่เหมาะสม เช่น ภาวะผู้นำ กฎระเบียบแบบแผน และลักษณะการทำงาน เป็นต้น ดังนั้น ปัจจัยพื้นฐานทางด้านโครงสร้างของช่องทางในการเข้าร่วมจึงควรมีลักษณะ

- 2.1 เปิดโอกาสให้ทุกคนและทุกกลุ่มในชุมชน มีโอกาสเข้าร่วมในการพัฒนาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยการเข้าร่วมอาจในรูปของการมีตัวแทนหรือเข้าร่วมโดยตรงก็ได้

- 2.2 ควรมีเวลากำหนดที่ชัดเจนเพื่อผู้เข้าร่วมจะสามารถกำหนดเงื่อนไขของตนเองได้ตามสภาพเป็นจริงของตน

3. ปัจจัยอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วมโดยปกติที่ผ่านมากในกิจกรรมหนึ่งๆ แม้ว่าประชาชนจะเห็นด้วย ได้มีโอกาสเข้าร่วม แต่ก็ไมอาจจะกำหนดเป้าหมายวิธีการ หรือผลประโยชน์ของกิจกรรม แต่จะขึ้นอยู่กับกำหนัดและการจัดสรรของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งไม่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมที่แท้จริง

จากคำกล่าวของนักวิชาการข้างต้นสรุปได้ว่า สภาพหรือลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา จะเป็นไปในลักษณะเป็นความต้องการของชุมชน ชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีส่วนร่วมตั้งแต่การศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการเพื่อการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการวางแผน การกำหนัดนโยบาย วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษา มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ในทางสังคมหรือประโยชน์ส่วนตน รวมทั้งมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผล สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาประมวลได้ว่า มีทั้งความศรัทธาที่มีต่อระบบการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครู ความต้องการให้ชุมชนเจริญก้าวหน้า ความเกรงใจ อำนาจบังคับ ผลประโยชน์ ความรู้ความสามารถ ของคนในชุมชน สภาพทางด้านเศรษฐกิจ ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชนของผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครู การเป็นคนในชุมชนของผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครู ลักษณะของกิจกรรม การมีเวลาของคนในชุมชน

บทบาท ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

การที่จะทำกิจกรรมใดๆ ก็ตามที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ในการที่จะทำให้ผลการดำเนินงานนั้นบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาชุมชนพื้นฐาน การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ที่เน้นบทบาทของชุมชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

จางง์ แรกพินิจ (2542: 137) ได้เสนอแนวทางและกล่าวถึงปัจจัยที่เอื้อให้เกิดการมีส่วนร่วม ได้แก่ ความสัมพันธ์เชิงประวัติศาสตร์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ภาวะผู้นำของบุคลากรในโรงเรียนและชุมชน การจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของชุมชน โดยมีรูปแบบของการมีส่วนร่วม คือ โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการมีส่วนร่วมและการมีส่วนร่วมที่เกิดจาก การเชื่อมประสานระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ส่วนขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ได้แก่ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมติดตามผลและประเมินผล และร่วมกันรับผิดชอบ

สรรพกร แต่งสกุล (2545: 28 – 30) ได้กล่าวว่า บทบาทและความสำคัญของชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาว่าสภาพสังคมปัจจุบัน พ่อ แม่ ผู้ปกครองต้องทำงานหนักเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ความกดดันต่าง ทำให้พ่อ แม่ ผู้ปกครองมีเวลาอยู่ร่วมกับลูกน้อยลง ในขณะที่การให้การศึกษาแก่เด็กๆ ต้องการมีส่วนร่วมจากผู้ปกครองมากขึ้น ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า เมื่อครอบครัวให้ความสนใจและมีส่วนร่วมจัดการศึกษาให้แก่เด็กๆ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ของเด็กจะสูงขึ้นและพบอีกว่าถ้าครอบครัวที่ได้รับข่าวสารที่เหมาะสมจากโรงเรียนสม่ำเสมอก็จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับครูมากยิ่งขึ้น จะเห็นได้ว่าผู้ปกครองและครูก็ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการร่วมกันจัดการศึกษาเพื่อให้เด็กได้ประสบความสำเร็จในการศึกษา

ประกอบ คุณารักษ์ และคณะ (สิรินทร์ทิพย์ เกสร. 2545: 14 – 15; อ้างอิงจากประกอบ คุณารักษ์ และคณะ. ม.ป.ป: ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้เสนอว่าการจัดการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและผู้นำชุมชนนี้ หากมีการจัดอย่างเหมาะสมแล้วจะมีความสำคัญเกิดขึ้นดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนเอง ประชาชนในฐานะเจ้าของการศึกษาจะรู้ว่า ประชาชนและบุคลากรของตนต้องการอะไรจากระบบการศึกษา และอะไรในระบบการศึกษาที่ประชาชนไม่ต้องการ ซึ่งเป็นการลดความสูญเปล่าทางการศึกษา

2. การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จะก่อให้เกิดความรู้สึกว่ามีอำนาจมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของโรงเรียน

3. การมีส่วนร่วม ทำให้มีโอกาสดำเนินการด้านการศึกษาได้อย่างเต็มที่และมีการนำเอาทรัพยากรในท้องถิ่นไปใช้ในการจัดการศึกษามากขึ้น

4. ประชาชนในชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจ แนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนเป็นอย่างดี

5. โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้ตรงตามความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งจะส่งผลถึงนักเรียนต่อไป

6. โรงเรียนกับชุมชนมีความสัมพันธ์กัน

ไพรัช อรรถกามาพันธ์ และมัทนา โชควัฒนกร (2546: 20 – 21) ได้กล่าวถึงบทบาท ความสำคัญและวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่นในการจัดการการศึกษาที่ได้กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 จะพบว่าลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นมีหลายลักษณะ เช่น การมีส่วนร่วมในฐานะผู้จัดการศึกษา การมีส่วนร่วมในฐานะคณะกรรมการ เป็นผู้แทนองค์กร ผู้ทรงคุณวุฒิ การมีส่วนร่วมส่งเสริมสนับสนุนการศึกษา โดยให้ใช้สถานประกอบการ การให้วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการจัดการศึกษา การรับทราบรายงานการจัดการศึกษาประจำปีของสถานศึกษาและชุมชนยังมีบทบาทการมีส่วนร่วมในฐานะปัจเจกบุคคล ซึ่งหมายถึงการที่บุคคล พ่อ แม่ ผู้ปกครอง คนในชุมชน ท้องถิ่น ได้เข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 คือ 1) การมีส่วนร่วมในฐานะผู้จัดการศึกษา 2) การมีส่วนร่วมในฐานะผู้มีสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา 3) การมีส่วนร่วมในฐานะทรัพยากรบุคคล และ 4) การมีส่วนร่วมในฐานะผู้สนับสนุนช่วยเหลือทั่วไป

จากคำกล่าวของนักวิชาการข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า ชุมชนมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพราะชุมชนในฐานะเจ้าของการศึกษาจะรู้ว่าประชาชน

และบุตรหลานต้องการอะไร ชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมการจัดการศึกษาได้หลายลักษณะ เช่น การมีส่วนร่วมในฐานะกรรมการตามที่กฎหมายกำหนด การมีส่วนร่วมในฐานะทรัพยากรบุคคล การมีส่วนร่วมในฐานะผู้สนับสนุนช่วยเหลือทั่วไป

หลักทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการบริหาร

นักการศึกษาทั้งของไทยและต่างประเทศได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม รูปแบบการมีส่วนร่วม และขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการบริหาร ดังนี้

อุทัย บุญประเสริฐ (2542: 185) ได้กล่าวว่า หลักการมีส่วนร่วมนั้นเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องและมีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการบริหารการตัดสินใจและร่วมจัดการศึกษาทั้ง ครู ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ตัวแทนศิษย์เก่าและตัวแทนนักเรียน การที่บุคคลมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา จะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและรับผิดชอบในการศึกษามากขึ้น

ธงชัย สันติวงษ์ (2543: 138) ได้แสดงความคิดเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการบริหาร หมายถึง วิธีที่ผู้บริหารได้เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีส่วนร่วมในการบริหารด้านต่างๆ เช่น การมีส่วนร่วมในการวางแผน ช่วยเสนอแนะข้อคิดเห็น เพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้บริหาร ตลอดจนการให้โอกาสและมีอิสระกับกลุ่มที่ตัดสินใจทำงานเอง ภายใต้เป้าหมายและนโยบายไว้อย่างกว้างๆ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการศึกษา

โคเฮนและอัฟฮอฟฟ์ (Cohen and Uphoff. 1980: 219 – 222) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่ม ตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ ประการแรกที่จะต้องทำคือ การกำหนดความต้องการ และการจัดลำดับความสำคัญต่อจากนั้นก็เลือกนโยบาย และประชากรที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจช่วงดำเนินการวางแผนและการตัดสินใจในช่วงปฏิบัติการตามแผนที่วางไว้

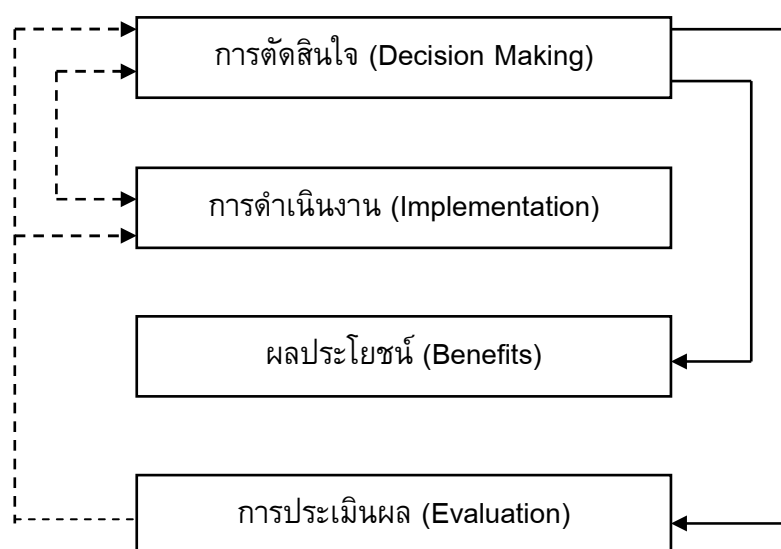
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานร่วมมือ ซึ่งมีรายละเอียด ได้แก่ การถามว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้างและทำประโยชน์โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร เป็นต้น

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์นั้น นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้ รวมทั้งผลประโยชน์ในทางบวก

และผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และโทษต่อบุคคล และสังคมด้วย

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ในการมีส่วนร่วมในการประเมินผล นั้น สิ่งสำคัญที่ต้องสังเกตก็คือความเห็น (Views) ความชอบ (Preference) และความคาดหวัง (Expectations) ซึ่งจะมีอิทธิพลและสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้ ดังภาพประกอบ 3 ดังนี้

ภาพประกอบ 3 ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

ที่มา : Cohen, John M., and Uphoff, Nonman T. 1997: 17

นริวรรณ พรหมชุม และคณะ (2537: 7) ได้ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของกรรมการ การศึกษาประจำโรงเรียนในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทยากจนจังหวัด ขอนแก่นได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมของกรรมการศึกษาไว้ 2 ด้าน คือ

1. การมีส่วนร่วมในด้านนโยบาย ได้แก่ การให้ข้อมูล การให้คำแนะนำและการร่วมตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมในด้านปฏิบัติการ เช่น แรงงาน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ ประชาสัมพันธ์ และประสานงาน

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2538: 328 – 332) กล่าวถึงการบริหารแบบมีส่วนร่วมสามารถ สร้างความรู้สึกที่ดีในการปฏิบัติงานและเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติได้ใช้ความรู้สึก ความสามารถ ของตนเองให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน และต่อหน่วยงานได้อย่างเต็มที่ ซึ่งรูปแบบที่ใช้อยู่ในปัจจุบันและเป็นที่ยอมรับว่าได้ผลในเชิงปฏิบัติมี 3 ระบบ คือ

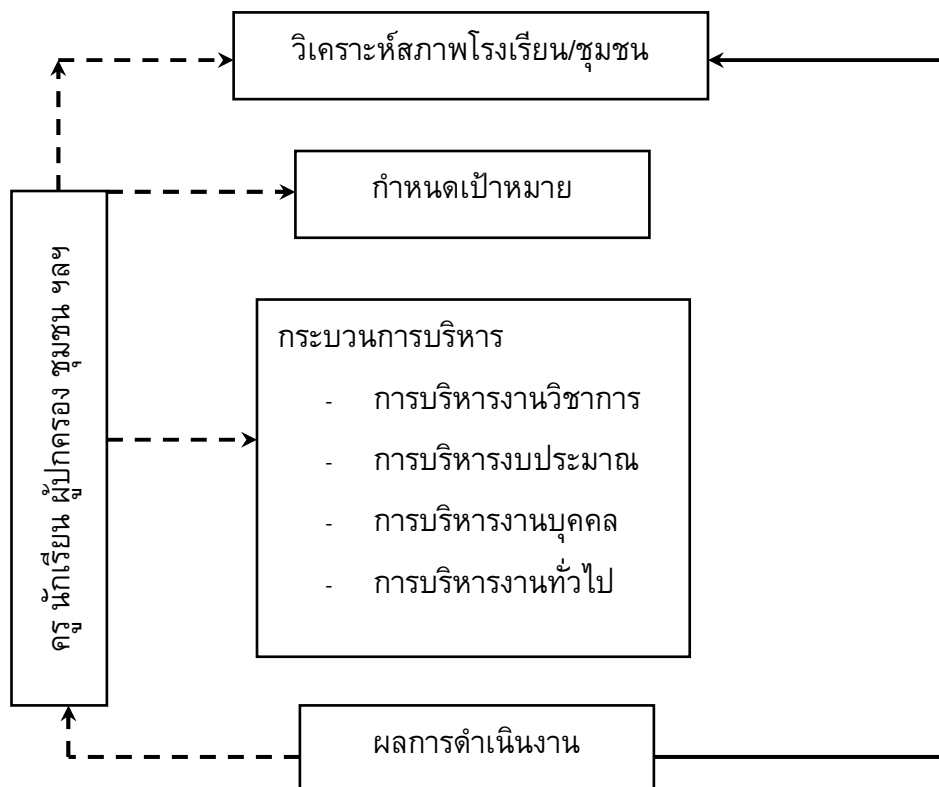
1. การปรึกษาหารือ (Consulting Management) เป็นการบริหารแบบเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในรูปแบบคณะกรรมการ (Committee) เช่น คณะกรรมการโรงเรียน คณะกรรมการดำเนินงาน คณะกรรมการเฉพาะกิจ หรือคณะกรรมการที่เรียกชื่ออย่างอื่น ซึ่งเป็นการบริหารและการตัดสินใจให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม รับผิดชอบในการดำเนินการ ระบบการปรึกษาหารือนี้เหมาะสมสำหรับใช้กับผู้บริหารระดับต้นขึ้นไป โดยมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าคณะทำงาน ประธานโครงการ ประธานคณะกรรมการหรือกรรมการ เป็นต้น

2. กลุ่มคุณภาพ (Q.C Circles) เป็นการบริหารแบบเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในรูปแบบของกลุ่มบุคคล 3 - 10 คน ที่อยู่ในหน่วยงานเดียวกัน รูปแบบกลุ่มคุณภาพนี้เหมาะสำหรับใช้กับผู้ปฏิบัติงานระดับปฏิบัติ (Work) หรือ ระดับหัวหน้า (Foreman) เพราะเป็นการฝึกฝนและเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีโอกาสทำงานร่วมกัน เพื่อค้นหาปัญหาวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งมีกระบวนการในการบริหารกลุ่มสร้างคุณภาพ 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Plan ด้วยย่อ P) การปฏิบัติ (Do ด้วยย่อ D) การตรวจสอบ (Check ด้วยย่อ C) และการแก้ไขปรับปรุง (Act ด้วยย่อ A) หรือ PDCA นั่นเอง

3. ระบบข้อเสนอแนะ (Suggestion System) เป็นรูปแบบหนึ่งของการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ได้ผลมากในทางปฏิบัติ โดยมีลักษณะแตกต่างจากข้อเสนอแนะที่มักพบเห็นทั่วไป ที่มีลักษณะเป็นกล่อง หรือตู้รับฟังความคิดเห็น แต่วิธีนี้จัดให้มีแบบฟอร์ม ข้อเสนอแนะ เพื่อให้พนักงานหรือผู้ปฏิบัติงานทุกคนได้กรอกแบบที่กำหนด เช่น ปัญหาที่พบคืออะไร สาเหตุปัญหามาจากอะไร วิธีการแก้ปัญหามีอะไรบ้างและผลที่คาดว่าจะได้รับนั้นดีกว่าเดิมอย่างไร วิธีดังกล่าวนี้ใช้ได้ผลในหลายบริษัท เช่น ธนาคารพาณิชย์บางแห่ง บริษัทเครือซีเมนต์ไทย เป็นต้น

สัมฤทธิ์ กาเพ็ง (2545: 12) ได้กล่าวถึงกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับกระแสของการมีส่วนร่วม การตรวจสอบและความโปร่งใสในการดำเนินงานตลอดจนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นและสถานศึกษาเพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยควรให้มี ส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินการ เพื่อให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบและเป็นเจ้าขององค์กร อันจะก่อให้เกิดความร่วมมือในการบริหารทั้งยังเป็นการแบ่งเบาภาระโรงเรียนได้อีกด้วย ดังมีกระบวนการตาม ดังภาพประกอบ 4 ดังนี้

ภาพประกอบ 4 กระบวนการการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา

ที่มา: สัมฤทธิ์ กาเพ็ง. 2545: 15

จากคำกล่าวของนักวิชาการข้างต้นสรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบการบริหารที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนร่วมในส่วนได้เสีย ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น ด้านบริหารทั่วไป ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านบุคลากร โดยมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน การตัดสินใจ ให้ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาโรงเรียน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้มีส่วนได้เสียเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและรับผิดชอบในการศึกษามากขึ้น

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

กระแสความเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ และการเห็นความสำคัญของการศึกษารวมถึงมีการติดตามการดำเนินงานการศึกษา หน่วยงานรัฐซึ่งเป็นแกนหลักสำคัญในการจัด

การศึกษาได้กำหนดนโยบายเพื่อการพัฒนาการศึกษาขึ้นตามโอกาสอันควร ในส่วนที่จะได้กล่าว ที่มีการให้ความสำคัญต่อการนำคนในสังคมชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดการมีส่วนร่วมของชุมชน ในประเด็นที่จะศึกษาคือ การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน การตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล ดังนี้

การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

ตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาและทัศนคติของนักบริหารการศึกษา ได้อธิบายเป็นหลักการสำคัญไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546: 54 – 55) ได้กล่าวถึง หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา มาตรา 58 ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุน ด้านงบประมาณ การเงินและทรัพย์สินทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร เอกชน องค์กรของเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่นและต่างประเทศมาใช้ในการจัดการศึกษาดังนี้

1. ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยอาจเก็บ ภาษีอากรเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนด

2. ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่นระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่น ให้แก่สถานศึกษาและมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดม ทรัพยากรดังกล่าว โดยการสนับสนุนการอุดหนุนและใช้มาตรการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษี ตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2542: 53) กล่าวถึง การกำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมในการ ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา (Educational Resource Mobilization) ว่าเนื่องจากสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ต้องอาศัยความร่วมมือและความช่วยเหลือ จากคนภายในชุมชนค่อนข้างมาก ทำให้ผู้นำชุมชนโดยคณะกรรมการสถานศึกษาต้องมีส่วนร่วม กับสถานศึกษาเพื่อระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาใช้พัฒนาสถานศึกษาตลอดมา ซึ่งลักษณะ การมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อศึกษามีดังนี้

1. แหล่งทรัพยากร ได้แก่ คหบดีในท้องถิ่น ญาติของข้าราชการระดับสูงที่เกี่ยวข้อง กับสถานศึกษา เจ้าอาวาส ลูกศิษย์เจ้าอาวาส ผู้นำชุมชน ศิษย์เก่า องค์กรการกุศลต่าง ๆ และ คนในชุมชน

2. วิธีระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา สถานศึกษาอาจจะใช้วิธีระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาหลายวิธี ได้แก่ การขอบริจาคจากแหล่งทรัพยากรทั้งในชุมชนและนอกชุมชน เช่น การขอบริจาคเครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องใช้ในการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และสื่อการเรียนรู้ เพื่อการปฏิรูปการศึกษา การจัดกิจกรรมทางศาสนา เช่น การทอดผ้าป่า การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษา เช่น การขอบริจาคสิ่งของ อาหาร ถ้วยรางวัล หรือเสื้อผ้า เพื่อเป็นรางวัลให้เด็กในงานกีฬา งานวันประถมศึกษาและวันเด็ก การตั้งสหกรณ์ในสถานศึกษาและการตั้งกองทุนในสถานศึกษา

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2544: 113) กล่าวว่า การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว ชุมชน สถาบันองค์กรต่าง ๆ ในสังคม รวมทั้งหลักประโยชน์ที่ผู้เรียนได้รับกล่าวคือ การศึกษาระดับใดที่กฎหมายกำหนดให้เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่จะได้รับถือเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของรัฐที่ต้องจัดให้มีบริการดังกล่าว ได้แก่ การศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย อย่างไรก็ตามค่าใช้จ่ายสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นรายได้จากการเก็บภาษีทางอ้อมที่รัฐจัดเก็บตามความสามารถในการเสียภาษี จึงถือได้ว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้วย ส่วนการศึกษาระดับอุดมศึกษานั้นผลประโยชน์ส่วนใหญ่ตกกับผู้เรียนมากกว่าที่สังคมส่วนร่วมจะได้รับ กล่าวคือ ผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงขึ้นจะมีศักยภาพในการหารายได้ที่สูงขึ้น ดังนั้นผู้เรียนจึงควรร่วมรับภาระต้นทุนการศึกษาตามกำลังความสามารถและประโยชน์ที่ตนได้รับ

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545: 23 – 26) กล่าวถึง การจัดระบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ตามหมวด 8 ดังต่อไปนี้

1. การระดมทุนการศึกษา เป็นเรื่องของการลงทุนเพื่ออนาคตและสังคมต้องลงทุนเพื่อการศึกษา ในสถานการณ์ที่ประเทศประสบภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ งบประมาณที่รัฐจัดให้ตามปกติย่อมไม่สามารถสนับสนุนการศึกษาได้อย่างเพียงพอ จึงต้องระดมทุนจากแหล่งต่าง ๆ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในสังคม เมื่อระดมทุนแล้วต้องจัดสรรให้อย่างเป็นธรรม เสมอภาคและเกิดประสิทธิภาพ การบริหารทรัพยากรเพื่อการศึกษาต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพไม่เปิดโอกาสให้มีการรั่วไหล ขณะเดียวกันก็ต้องจัดระบบการตรวจสอบการใช้จ่ายให้มีประสิทธิภาพเช่นกัน กิจกรรมเพื่อการปฏิรูปการศึกษาก่อให้เกิดรายจ่ายเพิ่มขึ้นเป็นภาระของรัฐหลายด้านที่สำคัญ คือ การที่กฎหมายกำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย นอกจากนั้นก็ยังมีความใช้จ่ายในการตั้งกองทุนต่าง ๆ ที่กฎหมายกำหนด การเร่งรัดพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา การเร่งรัดพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี อันเป็นผลจากการปฏิรูปการศึกษา การระดมทุนโดยการเก็บภาษีเพื่อการศึกษาหรือการจัดตั้งธนาคารเพื่อการศึกษาเป็นแนวทางที่ไม่เหมาะสมในสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำในขณะนี้ การจัดเก็บภาษีมรดกทางอ้อมโดยการเพิ่มค่าธรรมเนียมการโอนมรดกที่ดินเป็นวิธีหนึ่งที่น่าจะทำได้ การเพิ่มรายการหักค่าลดหย่อน

ภาษีสำหรับการบริจาคเงินเพื่อการศึกษา เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะเพิ่มแรงจูงใจในการบริจาคเงินเพื่อการศึกษาและหากรัฐไม่มีรายได้เพียงพอในระยะปรับตัวห้าปีแรก วิธีระดมทุนที่น่าจะดีที่สุดคือ การออกพันธบัตรซึ่งดีกว่าการกู้จากต่างประเทศ หลังจากห้าปีแล้วหากมีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ค่าใช้จ่าย และเพิ่มอัตราสัดส่วนครูต่อนักเรียนให้อยู่ในระดับหนึ่งต่อยี่สิบห้าหรือสูงกว่านั้นก็จะลดภาระค่าใช้จ่ายได้อีกส่วนหนึ่ง ทั้งนี้ปัญหาที่รัฐบาลต้องคำนึงถึง คือ บทบัญญัติในพระราชบัญญัติการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดให้รัฐต้องจัดสรรงบประมาณให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร้อยละสามสิบห้าของรายรับในปีงบประมาณ 2549 นั้น จะทำให้รัฐไม่มีค่าใช้จ่ายเพียงพอในการจัดการศึกษาหากยังคงใช้รูปแบบการวิธีการดำเนินการดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

2. การจัดสรรงบประมาณ การใช้จ่ายเงินงบประมาณต้องเป็นไปอย่างคล่องตัวเห็นผลที่เกิดเป็นสำคัญ คำนึงความต้องการการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้เรียนและมีประสิทธิภาพการจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาจากผู้เรียน (จำนวนและลักษณะเฉพาะตัว เช่น ผู้ด้อยโอกาส) และระดับคุณภาพของสถานศึกษาโดยจัดสรรในลักษณะวงเงินรวมกัน

3. การใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษา สถานศึกษาของรัฐมีอำนาจในการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา ทั้งที่เป็นที่ราชพัสดุและบรรดาอสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาโดยมีผู้อุทิศให้หรือโดยการซื้อหรือแลกเปลี่ยน จากรายได้ของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษา จำเป็นต้องปรับระบบการบริหารงบประมาณการเงินการบัญชีของสถานศึกษาให้เหมาะสม โดยเปลี่ยนระบบบัญชีสถานศึกษาจากเกณฑ์เงินสดไปสู่เกณฑ์พึงรับพึงจ่าย เพื่อให้สะท้อนการใช้จ่ายเงินของสถานศึกษา และต้องกำหนดหลักการนโยบายบัญชี การบันทึกรายการบัญชีและรูปแบบรายงานการเงินใหม่ทั้งหมด สิ่งที่ต้องเร่งรัดพัฒนาต่อเนื่อง คือ ระบบข้อมูลสารสนเทศของทุกหน่วยงานในระบบใหม่ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยราชการในส่วนกลาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และหน่วยงานทางการศึกษาอื่น เพื่อให้กระทรวงศึกษาธิการมีฐานข้อมูลที่ทันสมัย ทันการณ์ และถูกต้อง อันจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า สถานศึกษาและรัฐเป็นผู้มีหน้าที่ในการจัดหา ระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้สามารถกำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรการลงทุนเพื่อการศึกษา โดยอาศัยความร่วมมือและความช่วยเหลือจากภายในและภายนอกชุมชนเพื่อส่งผลถึงคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวคิดและหลักการของหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 นั้น มีการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้กล่าวไว้ดังนี้

โสภณ โสมติ (2545: 20) กล่าวถึงเหตุผลในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรว่า หลักการสำคัญของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 คือ เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลาเรียนและรูปแบบในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา หน่วยงานหรือครอบครัว สามารถนำไปจัดได้หลายรูปแบบครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย ที่สำคัญคือสามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและเอื้อให้โรงเรียนสามารถพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและโรงเรียน โรงเรียนสามารถบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้ความมั่งคั่งของสถานศึกษามีความหลากหลายแต่จะเชื่อมโยงเป็นเอกภาพโดยมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งเป็นตัวกำหนดคุณภาพการเรียนรู้และเป็นเครื่องมือส่งเสริม กำกับ ดูแล ให้โรงเรียนสามารถพัฒนาไปสู่จุดสูงสุดโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โรงเรียนจะสามารถพัฒนาหลักสูตรและศักยภาพการจัดการเรียนรู้ให้เกิดคุณภาพการศึกษาได้ นั้นเงื่อนไขความสำเร็จ ที่สำคัญที่สุด คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่เอื้อต่อการใช้หลักสูตรใหม่

กรมวิชาการ (2543: 14) ได้กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษา ดังนี้

1. ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษา หมายถึง การจัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ
2. ความสำคัญและความจำเป็นของการพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษา
 - 2.1 การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากชีวิตจริงของตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงแก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติได้อย่างเป็นสุข
 - 2.2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 27 วรรค 2 กำหนดให้สถานศึกษามีหน้าที่ในการจัดทำหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ
 - 2.3 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษาดำเนินการได้ดังนี้
 - 2.3.1 ศึกษาองค์ประกอบของหลักสูตร ว่ากำหนดสาระสำคัญไว้อย่างไร และความสัมพันธ์สอดคล้องกันอย่างไร

2.3.2 วิเคราะห์ข้อบ่งชี้สาระการเรียนรู้ ที่กำหนดไว้ทั้งองค์ประกอบ ด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม

2.3.3 ศึกษาสภาพปัญหาของชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความต้องการของชุมชนและสังคม

2.3.4 ปรับปรุงสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมในส่วนที่ต้องจัดให้สอดคล้องกับ สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน

2.3.5 ตรวจสอบความสอดคล้องของสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมกับ มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชาและมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.3.6 วางแผนการจัดการเรียนการสอนตามข้อบ่งชี้สาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ เวลา และหน่วยกิตตามที่หลักสูตรแกนกลางกำหนด

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2542: 17) กล่าวถึง ผู้ทำหน้าที่ในการพัฒนาหลักสูตรระดับ ท้องถิ่น ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ในท้องถิ่นอาจเป็นศึกษานิเทศก์ระดับเขตการศึกษา ระดับจังหวัด และระดับอำเภอ มีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาหลักสูตร จากหลักสูตรแกนกลางให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น แนวการสอน คู่มือครู สื่อการเรียนการสอน และเครื่องมือวัดผลการศึกษา ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการของแต่ละโรงเรียน น่าจะมีบทบาทในการประสานงาน กระตุ้นหรือเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น เพื่อให้ได้หลักสูตรแกนกลางมีความเหมาะสมกับสภาพชุมชน รอบ ๆ โรงเรียนหรืออาจจะพัฒนา หลักสูตรย่อยของท้องถิ่นขึ้นมาเองเสริมหลักสูตรแกนกลางโดยเฉพาะรายวิชาเลือกเสรี ครูผู้สอน เป็นบุคคลที่มีความสำคัญยิ่งเพราะโดยหน้าที่แล้วจะต้องเตรียมการสอนให้เหมาะสมกับสภาพ ห้องเรียนแต่ละห้อง สิ่งที่เป็นผลของการเตรียมการสอน เช่น โครงสร้างการสอน แผนการสอน สื่อการสอน เครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ ล้วนเป็นผลของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น นอกจากนี้ ยังอาจพัฒนาสิ่งอื่น ๆ ได้อีกตามความคิดสร้างสรรค์ถ้า สิ่งนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรถือว่าเป็นการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2547: 230) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านวิชาการไว้ว่า ชุมชนควรมีส่วนร่วมพิจารณาหลักสูตรและจัดการ เรียนการสอน โดยคำนึงว่าหลักสูตรที่ดี คือ หลักสูตรที่ต้องเอาชุมชนเข้ามาประสานสัมพันธ์กัน ให้ได้ ชุมชนต้องมีบทบาท หน้าที่พัฒนาและร่วมมือกันวิเคราะห์เนื้อหาที่มีอยู่ ส่วนใดบ้างที่สามารถ จะปรับให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการและเงื่อนไขของชุมชน การจัดการเรียนการ สอนให้หันไปสนใจในระบบเรียนรู้ที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่นให้มากยิ่งขึ้น เพื่อความเข้าใจและนำมาใช้ ให้เป็นประโยชน์ต่อการจัดการจัดศึกษาในชุมชนต่อไป

सररค์ วรอินทร์ และทิพย์วัลย์ คำคง (2545: 27) กล่าวถึง การเข้าไปมีส่วนร่วม ของบชุมชนในการจัดการศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในรูปแบบของคณะกรรมการ เช่น คณะกรรมการ พัฒนาหลักสูตร คณะกรรมการความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า แนวการจัดหลักสูตรสถานศึกษานั้น สถานศึกษาจะต้องให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา นับตั้งแต่การศึกษาปัญหาความต้องการร่วมวิเคราะห์ ร่วมวางแผน ร่วมจัดทำ และร่วมประเมินผล เพื่อที่จะให้หลักสูตรสถานศึกษาตรงความต้องการของโรงเรียนและชุมชนมากที่สุด อันจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากชีวิตจริงและสิ่งที่ใกล้ตัวเองและสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันต่อไป

การจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน

การจัดกระบวนการเรียนรู้ เป็นหน้าที่หลักของสถานศึกษาและชุมชนเพื่อร่วมกันสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน การศึกษาทำให้สังคมและชุมชนมีประสิทธิภาพสามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งมีแนวคิดและสาระสำคัญจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาดังต่อไปนี้

จำนง แรกพินิจ (2540: 6) กล่าวถึงการจัดการศึกษาและการมีส่วนร่วมของชุมชนว่าการเข้าไปมีบทบาทของรัฐในการจัดการศึกษา ส่งผลให้โรงเรียนเติบโตและเข้มแข็งอย่างรวดเร็ว จนบดบังการศึกษาแบบอื่นที่มีอยู่ในชุมชน ผู้คนจำนวนมากต่างพากันเข้าใจว่า “การศึกษา คือ การไปโรงเรียน” จึงได้ให้ความสำคัญต่อโรงเรียนในฐานะศูนย์กลางของการศึกษาและอุปถัมภ์ค้ำจุนโรงเรียนตลอดมา การเกิดเติบโตและดำรงอยู่ของโรงเรียนโดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาเกิดขึ้นภายในบริบทของสังคมชุมชน

กรมวิชาการ (2543: 25) กล่าวว่า สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และสังคมแห่งปัญญา เนื่องจากการศึกษาเป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การเรียนรู้จะช่วยพัฒนาคนทั้งร่างกายและจิตใจให้มีคุณภาพ มนุษย์และธรรมชาติสร้างแหล่งเรียนรู้ ที่ช่วยให้สามารถเรียนรู้และเกิดการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย ตามความต้องการทุกเพศ ทุกวัย ทุกเวลา ทุกสถานที่ โดยไม่จำกัด ในยุคโลกาภิวัตน์การรับรู้ข่าวสารข้อมูลเรื่องราวความก้าวหน้าเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทันสมัย จึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาคนไทยให้เป็นผู้ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ ทันโลก ทันเหตุการณ์ เพื่อปรับเปลี่ยนตัวเองให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ฉะนั้นโรงเรียนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนเพื่อพัฒนาในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ในขณะที่เดียวกันโรงเรียนก็ควรเื้อต่อชุมชน โดยการให้ความรู้แก่ชุมชนและการบริการด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของบุคคล โดยการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สู่ชุมชนตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเพื่อพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ตามเป้าหมายโดย
 - 1.1 สสำรวจความต้องการของชุมชนเพื่อให้บริการด้านต่าง ๆ
 - 1.2 สสำรวจความพร้อมด้านต่าง ๆ และศักยภาพของโรงเรียน
2. วางแผนเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา กำหนดผู้รับผิดชอบ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการเขียนโครงการ
3. ดำเนินกิจกรรมตามโครงการเพื่อสร้างและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา

4. ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ เช่น เสียงตามสาย แจกเอกสาร หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

5. ประเมินและพัฒนาการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2544: 39) กล่าวถึงการจัดการกระบวนการเรียนรู้ว่าการจัดการเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามลำดับศักยภาพอันส่งให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาย่างยั่งยืนและรอบด้าน นอกจากนี้ในมาตรา 25 และมาตรา 29 ของกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงาน และการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ เช่น ห้องสมุดสาธารณะ พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนพฤกษศาสตร์ สวนสาธารณะ อุทยานวิทยาศาสตร์ ศูนย์เยาวชน ศูนย์กีฬา เป็นต้น อย่างเพียงพอและประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน บุคคล องค์กรและสถาบันทางสังคม โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นภายในชุมชน

โสภณ โสมติ (2545: 18) กล่าวว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองบางส่วน ยังเข้าใจว่าลูกจะมีความรู้ได้ต้องไปเรียนรู้ที่โรงเรียนเท่านั้น แนวคิดที่ถูกต้องคือ พ่อแม่คือครูคนแรกของลูก การเรียนรู้ควรเริ่มต้นที่บ้าน โดยพ่อแม่ ผู้ปกครองต้องสร้างนิสัยรักการเรียนรู้ให้与孩子ตั้งแต่เด็ก เช่น เล่าเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันให้ฟัง อ่านหนังสือให้ฟังแล้วเปิดโอกาสให้ซักถามให้เกิดความอยากรู้อยากติดตามต่อไป พ่อแม่จึงมีบทบาทสำคัญในการชี้โลกกว้าง การสร้างภูมิคุ้มกันทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ให้กับลูก นอกจากนี้สิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวเด็กก็เปรียบเสมือนครูเช่นกัน เพราะสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเขาสามารถเรียนรู้ได้ทั้งสิ้น อาทิ วิทยุ โทรทัศน์ พัดลม ไข่ม้วน ต้นไม้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น แนวคิดที่ถูกต้องคือ ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นจะอาศัยความรู้ ความสามารถของครูเพียงพอ อย่างเดียวคงไม่พอ จำเป็นต้องระดมสรรพกำลังจากชุมชนและทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นเข้า มาช่วย เพราะในชุมชนนั้นมีทรัพยากรมากมาย อาทิ ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาไทย แหล่งท่องเที่ยว โบราณสถาน วัฒนาอาราม เป็นต้น เหล่านี้ล้วนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนหาความรู้ได้อย่างไม่มีวันจบสิ้น นอกจากนี้การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุดนั้นยังเป็นหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องอีกหลายฝ่าย เช่น องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคม อื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งล้วนแล้วแต่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาทั้งสิ้น

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2544: 127 - 136) กล่าวว่า ระบบงบประมาณ การเงิน และบัญชีของสถานศึกษา จากการปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กรและการแบ่งส่วนงานรวมทั้ง การกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังเขตพื้นที่การศึกษาสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง จำเป็นต้องจัดทำระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณขึ้น

ใหม่ดังนี้ กระบวนการจัดทำงบประมาณระดับราชการส่วนกลางและกระบวนการจัดทำงบประมาณด้วยระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ผลการดำเนินงาน และตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพผ่านเขตพื้นที่การศึกษาไปยังคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดให้งบประมาณของสถานศึกษาภายใต้เขตพื้นที่การศึกษาแยกจากงบประมาณของเขตพื้นที่การศึกษาให้อำนาจสถานศึกษาในการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษาอย่างอิสระ คล่องตัว เพื่อจัดการศึกษาสนองต่อความต้องการของผู้เรียน อีกทั้งกำหนดให้สถานศึกษาเป็นหน่วยบริหารการเงิน มีหน้าที่เสนอเป้าหมายและความต้องการงบประมาณ รวมทั้งได้รับการจัดสรรงบประมาณตามข้อตกลง การใช้ทรัพยากรผ่านเขตพื้นที่การศึกษาและให้เขตพื้นที่การศึกษาเป็นหน่วยงบประมาณและหน่วยบริหารการเงิน

การตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล

ระบบการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการใช้งบประมาณเพื่อการศึกษา การให้อิสระและความคล่องตัวในการบริหารจัดการทรัพยากรได้เองของสถานศึกษาต้องควบคู่กับระบบการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการใช้งบประมาณทางการศึกษา เพื่อความโปร่งใสของการดำเนินงานสถานศึกษาจึงจัดให้มีระบบการตรวจสอบภายใน ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยคณะกรรมการศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบจำนวนไม่น้อยกว่าสามคนที่คัดเลือกจากคณะกรรมการสถานศึกษา (อย่างน้อยหนึ่งคนต้องมีความรู้เรื่องการเงิน บัญชี) เพื่อทำหน้าที่วิเคราะห์ถ่วงนกรายงานการเงิน ติดตามตรวจสอบการดำเนินงานให้คำปรึกษาหรือแนะนำรวมทั้งความเห็นต่อคณะกรรมการสถานศึกษา ในกรณีที่สถานศึกษาไม่สามารถจัดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบภายในได้ให้หน่วยงานตรวจสอบภายในของเขตพื้นที่การศึกษาทำหน้าที่แทน

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2547:317) ได้กล่าวถึงบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งเป็นตัวแทนของชุมชนไว้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีอำนาจและบทบาทหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. การพิจารณาวิสัยทัศน์โรงเรียน
2. การพิจารณานโยบายและแผน
3. การพิจารณางบประมาณ
4. การพิจารณารายงานการประเมินคุณภาพของโรงเรียน
5. การประเมินผลงานของบุคลากร
6. การระดมทรัพยากร
7. การให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหารโรงเรียน
8. การช่วยประชาสัมพันธ์โรงเรียน

9. การช่วยประสานงานกับหน่วยงานภายนอก

10. การให้ข้อมูลข่าวสาร

สรรค์ วรอินทร์ และทิพัลย์ คำคง (2545: 28) ได้เสนอแนวทางการตรวจสอบและติดตามผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาไว้ว่า ตามหลักการจัดการศึกษาตามแนวทาง การปฏิรูป การศึกษา ได้กำหนดให้องค์กรระดับราชการในส่วนกลางเป็นผู้กำหนดนโยบายและมาตรฐาน การศึกษา โดยให้อิสระแก่สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ดำเนินการจัดการศึกษาและให้ท้องถิ่น รวมทั้งหน่วยงานด้านมาตรฐาน ทำหน้าที่กำกับตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา ดังนั้น ชุมชนจึงต้องมีบทบาทในการตรวจสอบและติดตามผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ดังนี้

1. การเป็นคณะกรรมการตรวจสอบ
2. การติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
3. การวิพากษ์วิจารณ์ให้ความคิดเห็นในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 41) กล่าวถึง แนวทางปฏิบัติในการเข้ามามีส่วนร่วม ในการบริหารงานงบประมาณ ในเรื่องการจัดทำแผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาการศึกษา ซึ่งครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการดังนี้

1. ทบทวนภารกิจจัดการศึกษาของสถานศึกษาและรายงานข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง
2. วิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ที่มีผลกระทบต่อจัดการศึกษา (SWOT) และประเมินสภาพของสถานศึกษา
3. กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) และเป้าประสงค์ (Corporate Objective) ของสถานศึกษา
4. กำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษา
5. กำหนดผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) และตัวชี้วัดความสำเร็จ (Key Performance Indicators : KPI) โดยจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศ
6. กำหนดเป้าหมายระยะปานกลางของผลผลิตในเชิงปริมาณ คุณภาพและผลลัพธ์ ที่สอดคล้องกับผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาที่จะทำร่างข้อตกลงกับเขตพื้นที่การศึกษา
7. จัดทำรายละเอียดโครงสร้าง แผนงาน/โครงการและกิจกรรมหลัก
8. จัดให้รับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุงและนำเสนอขอความเห็นชอบ ต่อคณะกรรมการสถานศึกษา
9. เผยแพร่ประกาศต่อสาธารณชน

จึงสรุปได้ว่า การตรวจสอบติดตาม และประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ ถือเป็น ส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาจะต้องให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ตั้งแต่มีส่วนร่วมในการวางแผนใช้จ่ายงบประมาณ ร่วมดำเนินการ ร่วมตรวจสอบและร่วมประเมินผล เพื่อให้การบริหารงบประมาณมีความโปร่งใสและได้ใช้ประโยชน์ตรงตามความต้องการมากที่สุด

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ได้กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่ง ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างน้อยสถานศึกษาละเจ็ดคน แต่ไม่เกินสิบห้าคน ประกอบด้วยผู้แทนจากส่วนต่าง ๆ ดังนี้ (กรมสามัญศึกษา. 2543. หน้า 5 – 6)

1. ผู้แทนองค์กรชุมชน ได้แก่ ผู้แทนชุมชน สมาคม มูลนิธิ องค์กรเอกชน หรือกลุ่มบุคคลในรูปอื่นใดที่ดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ของสาธารณะและต้องมีที่ตั้งอยู่ในเขตบริการของสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน

2. ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ผู้แทนเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น จำนวนไม่เกินสองคน

3. ผู้แทนครู ได้แก่ ผู้แทนของข้าราชการครูผู้ปฏิบัติการสอนและผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน

4. ผู้แทนศิษย์เก่า ได้แก่ ผู้แทนของสมาคมศิษย์เก่า ชมรมศิษย์เก่าหรือบุคคลที่เคยศึกษาจากสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน

5. ผู้แทนปกครองได้แก่ ผู้แทนของผู้มีรายชื่อเป็นผู้ปกครองตามทะเบียนนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่สถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน

6. ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้นำทางศาสนา ผู้ทรงภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่น ข้าราชการบำนาญ ข้าราชการอื่นนอกสังกัดสถานศึกษา พนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐในด้านต่าง ๆ เจ้าของหรือผู้บริหารสถานประกอบการทั้งในและนอกเขตบริการสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสี่คน

โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการโดยตำแหน่งและให้คณะกรรมการเลือกกรรมการคนหนึ่งจาก ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนปกครอง ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นประธานและอีกคนหนึ่งเป็นรองประธาน ให้คณะกรรมการกำหนด จำนวนสัดส่วนของคณะกรรมการที่เป็นสตรี จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนคณะกรรมการทั้งหมด

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่ ดังนี้ (กรมสามัญศึกษา. 2543. หน้า 14 – 18)

1. กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา

1.1 ศึกษาและทำความเข้าใจในความมุ่งหมาย หลักการของการจัดการศึกษา ตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

1.2 ศึกษาและทำความเข้าใจข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของชุมชนและท้องถิ่นที่ตั้งของสถานศึกษา

1.3 กำหนดนโยบาย เป้าหมายและทิศทางของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

1.4 กำหนดแผนพัฒนาสถานศึกษาด้านวิชาการ บุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ กิจกรรมนักเรียนและความสัมพันธ์ของชุมชน

1.5 กำหนดให้สถานศึกษาจัดทำธรรมนูญโรงเรียน

2. ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

2.1 ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

2.2 ร่วมพิจารณาความสอดคล้องของแผนปฏิบัติการประจำปี แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา

2.3 ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา

3. ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตร ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

3.1 ศึกษาหลักสูตร จุดมุ่งหมาย โครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2 ให้ความเห็นชอบสาระหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา

3.3 ให้ความเห็นชอบสาระหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา

4. กำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา

4.1 กำหนดแผนการกำกับติดตามร่วมกับสถานศึกษา ได้แก่ วิธีการและระยะเวลา

4.2 ดำเนินการกำกับติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาตามแผนที่กำหนดไว้ โดยใช้วิธีการสังเกต สัมภาษณ์ แบบสอบถาม ประชุม ฯลฯ

4.3 ให้ข้อมูลป้อนกลับแก่สถานศึกษาและช่วยเหลือสนับสนุน สร้างขวัญกำลังใจในการดำเนินงานของสถานศึกษา

5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการ ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพและได้มาตรฐาน

5.1 สถานศึกษาจัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับจำนวนนักเรียน การคมนาคม สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนและข้อมูลอื่นที่จำเป็นให้เป็นปัจจุบัน

5.2 สนับสนุนและจัดหาที่เรียนให้แก่เด็กในพื้นที่บริการได้เข้าเรียนอย่างทั่วถึง

5.3 จัดหาทุนการศึกษา อุปกรณ์การศึกษาและสิ่งจำเป็นอื่น ๆ แก่ผู้เรียนที่ขาดแคลนและไม่สามารถพึ่งตนเองได้

6. ส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ

6.1 สอดส่องดูแลเด็กที่ได้รับการทารุณ กดขี่ข่มเหงล่วงละเมิดทางเพศ ใช้แรงงาน เด็ก กักขัง ฯลฯ ให้ได้รับความช่วยเหลือเป็นพิเศษ

6.2 สอดส่องดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาสให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วไป

6.3 ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความสามารถ พิเศษให้ได้รับการพัฒนาเป็นรายบุคคลให้มากที่สุด

6.4 สนับสนุนส่งเสริมการทำงานร่วมกับองค์กรพิทักษ์สิทธิเด็ก

7. เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคลและด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา

การบริหารจัดการด้านวิชาการ

7.1 กำหนดมาตรฐานวิชาการของสถานศึกษา

7.2 ประเมินภายในเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

7.3 กำกับ ติดตาม ประเมิน ตรวจสอบมาตรฐานการศึกษา

การบริหารจัดการด้านงบประมาณ

7.4 กำหนดวิธีการบริหารการใช้งบประมาณของสถานศึกษาโดยคำนึงประสิทธิภาพ

7.5 กำหนดวิธีการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการ ด้าน

การบริหารงานบุคคล

7.6 กำหนดแผนพัฒนาครูและบุคลากรอื่นในสถานศึกษาและส่งเสริมให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

7.7 ให้ขวัญกำลังใจและยกย่องเชิดชูเกียรติแก่ครูและบุคลากรอื่นในสถานศึกษา

7.8 จัดสวัสดิการให้แก่ครูและบุคลากรอื่นในสถานศึกษาตามความเหมาะสม การบริหารจัดการด้านการบริหารงานทั่วไป

7.9 ให้มีการใช้ ดูแลและบำรุงรักษาอาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ของสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์

7.10 จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้สวยงามเพื่อส่งเสริม การเรียนรู้ของนักเรียนและชุมชน

8. ส่งเสริมให้การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณีใน ด้านศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ

8.1 หารายได้ทรัพย์สินและทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน

8.2 ส่งเสริมและกำกับติดตามการใช้วิทยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น

8.3 กำกับติดตาม เพื่อให้สถานศึกษาจัดกิจกรรม ที่สืบสานด้านจารีตประเพณีของไทย ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ พร้อมทั้งการยกย่องเชิดชูเกียรติภูมิปัญญาท้องถิ่นตามความเหมาะสมและโอกาสอันควร

9. เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

9.1 ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาร่วมกับชุมชน องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการศึกษาและพัฒนาท้องถิ่น

9.2 ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการและให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน

10. ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา ก่อนเสนอแก่สาธารณชน

10.1 ให้สถานศึกษาจัดทำรายงานผลการดำเนินงานประจำปี

10.2 เสนอแนะในการปรับปรุงรายงานผลการดำเนินงานประจำปี

10.3 ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานของสถานศึกษาก่อนเผยแพร่ต่อสาธารณชน

11. แต่งตั้งที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการ เพื่อการดำเนินงานตามระเบียบยตาม que เห็นสมควร

11.1 ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะอนุกรรมการตามความเหมาะสมและความจำเป็นในแต่ละกรณี

12. ปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้น

12.1 ส่งเสริมสนับสนุนและให้ความร่วมมือ แก่สถานศึกษาในการดำเนินงานที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด

บริบทอำเภอเมือง จังหวัดยะลา

จังหวัดยะลาเป็นจังหวัดในภาคใต้ ซึ่งมีทั้งหมด 8 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมือง อำเภอยะหา อำเภอรามัน อำเภอламัง อำเภอกรงปินัง อำเภอธารโต อำเภอฆันนังस्ता อำเภอเบตง โดยอำเภอเมืองมีรายละเอียดดังนี้

สถานที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอเมือง จังหวัดยะลา มีเนื้อที่ ประมาณ 396 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 247,500 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอยะรัง อำเภอทุ่งยางแดง จังหวัดปัตตานี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอกรงปินัง จังหวัดยะลา

การปกครอง

แบ่งการปกครอง ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองที่ พ.ศ. 2547 เป็น 14 ตำบล 80 หมู่บ้าน

การคมนาคม

การคมนาคมติดต่อระหว่างอำเภอและจังหวัด รวมทั้งการคมนาคมภายในตำบลและหมู่บ้านมีรายละเอียดดังนี้

1. ทางหลวงแผ่นดินสาย 409 ถนนสุขยางค์
2. ทางหลวงแผ่นดินสาย 4137 ถนนประชาสงเคราะห์ (บ้านรามัน)

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่ ส่วนใหญ่ เป็นเนินเขาลาดเอียงจากทิศเหนือไปทางทิศใต้ พื้นที่ทางทิศเหนือและทิศตะวันตกส่วนใหญ่ ประมาณร้อยละ 60 เป็นป่าเขา มีพื้นที่ราบเป็นแนวยาวอยู่ทางทิศตะวันตกและทิศใต้ของอำเภอ ประมาณร้อยละ 40 เป็นพื้นที่เกษตรกรรมและที่อยู่อาศัย

ป่าในพื้นที่ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม้ที่สำคัญ ได้แก่ ป่าเขาค้อม ป่าเขาแดง ป่าเขาใหญ่ ป่าห้วยกาหมิง ป่าควนกาหลง และป่าเขาหมาไม่หยก

ภูเขาส่วนใหญ่เป็นทิวเขาขนาดเล็กติดต่อกัน ประกอบด้วย ภูเขาที่เป็นที่ดินและภูเขาหิน ภูเขาที่สำคัญ เช่น ภูเขาละใบดำ ภูเขาวังบุหมาก ภูเขาโต๊ะรัง ภูเขาละมู ภูเขาจำปา และภูเขาเนร

แม่น้ำสำคัญ มีลำคลองสายต่าง ๆ คือ คลองลำโลน คลองบุโล๊ะ คลองลำจัว คลองทับ
ล้าน คลองกลางป่า คลองปาราเกต คลองน้ำหრა คลองซ้าง คลองบ้านโตน และ คลองบาจ้ง

ประชากรและเศรษฐกิจ

ประชากรทั้งสิ้น 97,197 คน แยกเป็นชาย 46,015 คน และหญิง 48,182 คน
(ข้อมูล ณ 30 กันยายน 2550) ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร พืชเศรษฐกิจ
ที่สำคัญคือ ยางพารา ลองกอง เงาะ ในพื้นที่มีโรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 5 แห่ง มีสถาน
บริการเชิงพาณิชย์ คือ สถานีบริการน้ำมัน 6 แห่ง ธนาคาร 2 แห่ง สหกรณ์ 1 แห่ง

การศึกษา

อำเภอเมืองจังหวัดยะลา มีสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งหมด 52 โรงเรียน
แบ่งเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 14 แห่ง สถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 38 แห่ง โรงเรียน
ตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน 1 แห่ง โรงเรียนเอกชนสอนศาสนา จำนวน 25 แห่ง และศูนย์
พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 5 แห่ง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2541: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหาร
โรงเรียนของคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาล จังหวัดนครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์
เพื่อศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมของกรรมการการศึกษาและศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมที่เป็นอุปสรรค
ต่อการมีส่วนร่วมของกรรมการการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในภาพรวมนั้นอยู่ใน
ระดับปานกลาง ซึ่งส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในเรื่องการประสานงาน รองลงมาตามลำดับ ได้แก่
การประเมินแผน การกระตุ้นการทำงาน การจัดหา และการจัดสรรทรัพยากร และการวางแผน
สำหรับปัจจัยที่ส่งเสริมและที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมพบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับกรรมการการศึกษา
ที่ส่งเสริมให้เกิดความมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ได้แก่ เวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน
การมีถิ่นกำเนิดในท้องถิ่น การมีที่พักอาศัยในท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่ การเป็นศิษย์เก่ามีความ
คาดหวังต่อโรงเรียน การมีสัมพันธภาพกับโรงเรียน ส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม
ได้แก่ อายุ การไม่มีเวลาว่าง สำหรับปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียน ผู้บริหารที่มีลักษณะการเป็นผู้นำ
และมีมนุษยสัมพันธ์เป็นปัจจัยส่งเสริมสำหรับปัจจัยครู อาจารย์ในด้านความประพฤติ ความรู้
ความสามารถ การเอาใจใส่ของครูต่อเด็ก เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมได้มาก ส่วนด้าน
การปฏิบัติงานโรงเรียน ความไม่โปร่งใสด้านการเงินเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน

สมชิต ชันขวา (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ
การศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน-

การประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมตามลำดับดังนี้ คือ ด้านงบประมาณ ด้านวิชาการ และด้านการบริหารงานบุคคล ยกเว้นด้านการบริหารทั่วไปมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก สำหรับผู้บริหารและครูนั้น พบว่า เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดเป็นปัจจัยอันดับรองส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาอยู่ในระดับน้อย คือ ด้านโรงเรียน ด้านผู้บริหาร และครู ด้านคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2545: 223 – 231) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาคำอธิบายเกี่ยวกับลักษณะและเงื่อนไขของการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่าสิ่งสำคัญที่จะกำหนดกระบวนการและแบบแผนของการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนคือผู้นำชุมชน ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียน ครูและผู้ปกครอง นักเรียน ประการสำคัญที่สุดคือ เงื่อนไขทางด้านบริบทของชุมชน เงื่อนไขด้านสภาพแวดล้อมของชุมชนและเงื่อนไขทางด้านโรงเรียนและที่สำคัญคือการทำหนดความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชน และโรงเรียนให้ตรงกัน ระหว่างที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในชุมชน คือ ผู้นำชุมชน ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียน คณะครู และผู้ปกครองนักเรียน ส่วนกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่ามีขั้นตอนสำคัญ 8 ขั้นตอน คือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐานก่อนร่วมการดำเนินงาน การสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนในชุมชน การสร้างเครือข่ายของกลุ่มผู้มีส่วนร่วม การสร้างกิจกรรม การต่อรองเพื่อการดำเนินงาน การร่วมดำเนินการ การร่วมกันประเมินผลการดำเนินการ การร่วมกันรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ ดังนั้น แนวทางที่จะจัดการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมจะต้องมีการรณรงค์สร้างสำนึกร่วม โดยการสร้างกระแสการทำกรเมืองให้เป็นประชาธิปไตย การกระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้ประชาชนโดยตรงในทุก ๆ ด้านให้สามารถจัดการศึกษาได้หลายรูปแบบ

พรชิตา บุญชู (2546: 66 – 76) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดนครนายก พบว่า ผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านงานวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมในระดับมากแต่ละด้านดังนี้

ด้านวิชาการ ได้แก่ มีส่วนรับรู้รายงานผลการจัดการศึกษา เมื่อสิ้นปีการศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอนของโรงเรียน และมีส่วนร่วมกำหนดเป้าหมายการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียน

ด้านงบประมาณ ได้แก่ การมีส่วนร่วมระดมทรัพยากรในท้องถิ่นมาสนับสนุนในการจัดการศึกษา มีส่วนร่วมกำหนดแผนงานในการระดมทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในท้องถิ่นเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพการศึกษา และประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อความร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียน

ด้านการบริหารงานบุคคล ได้แก่ มีส่วนร่วมให้ข้อเสนอแนะในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วมประเมินการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของบุคลากรในโรงเรียน และให้ความเห็นชอบในแผนพัฒนาบุคลากรและส่งเสริมให้โรงเรียนพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

ด้านบริหารงานทั่วไป ได้แก่ การให้การสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน พิจารณาให้ความเห็นชอบ แผนปฏิบัติการประจำปี และประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโรงเรียนสู่ชุมชน

อรพรรณ พรสีมา (2546: ก - จ) ได้ศึกษาวิจัยรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในโครงการการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี ได้ทดลองรูปแบบการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานพยายามจำลองสถานการณ์ในโรงเรียนจำนวน 250 โรงเรียน ในช่วงมกราคม 2544 – มีนาคม 2545 การกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป พบว่าหลังจากการดำเนินงานไปได้ครบ 1 ปีการศึกษาโรงเรียนในโครงการมีการกระจายอำนาจการบริหารงานในโรงเรียนมากขึ้นกว่าเดิม บุคคลและหน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น มีการสร้างเครือข่ายกับโรงเรียนเอกชน องค์กรเอกชน ส่วนราชการอื่น ๆ ได้มากขึ้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านวิชาการ โรงเรียนในโครงการทุกโรงเรียนกล้าคิด กล้าวางแผน กล้ากำหนดนโยบายทางวิชาการและกำหนดแนวทางการดำเนินงาน เพื่อให้ก้าวไปถึงเป้าหมายด้วยตนเอง ที่พบความสำเร็จค่อนข้างเด่นชัดในทุกโรงเรียน ได้แก่

1. การพัฒนาสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ โดยมีการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพดีขึ้นกว่าเดิมเมื่อเริ่มต้นโครงการ อาคารสถานที่ ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ แหล่งเรียนรู้สำหรับวิชาต่าง ๆ ในโรงเรียน ปรับเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น

2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียนในโครงการทุกคนได้รับการฝึกอบรมให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและแนวทางในการนำไปปฏิบัติ ครูทุกคนได้แสดงความกระตือรือร้นที่จะปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติ เรียนจากเพื่อนร่วมงานและเรียนจากเอกสาร สื่อและแหล่งการเรียนรู้อื่นตลอดเวลา การปรับปรุงพัฒนาวิธีสอนของครูส่งผลให้นักเรียนพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกัน

3. ครูและผู้บริหารโรงเรียนในโครงการให้ความสำคัญของการพัฒนางานวิชาการมากขึ้นโดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนสนใจกิจกรรมพัฒนาสื่อเทคโนโลยี การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมการวัดผลและประเมินผล

ด้านงบประมาณ โรงเรียนในโครงการทุกโรงเรียนยังคงปฏิบัติตามกฎหมายงบประมาณและระเบียบการปฏิบัติของกระทรวงการคลัง และของสำนักนายกรัฐมนตรีอย่างเคร่งครัด โรงเรียนได้รับงบประมาณตามแผนงานและโครงการ มีการระบุงบประมาณไว้ชัดเจนจึงไม่มีการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ บางโรงเรียนมีการระดมทรัพยากรจากภายนอกเพื่อนำมาใช้ในการจัดการศึกษา

ด้านบริหารงานบุคคล โรงเรียนในโครงการทุกโรงเรียนต้องบริหารงานบุคคล โดยยึดบทบัญญัติของพระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523 ซึ่งรวมอำนาจ การตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลที่ อ.ก.ค. จังหวัด อ.ก.ค. กรม และ ก.ค. แทบทั้งหมด โรงเรียนได้รับมอบอำนาจการดำเนินการเกี่ยวกับบุคลากรจะเป็นเรื่องการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา ส่วนอำนาจการพิจารณาความดีความชอบ การศึกษาต่อ การกำหนดตำแหน่ง และการดำเนินการทางวินัย เป็นอำนาจการตัดสินใจของหน่วยงานระดับเหนือขึ้นไป

ด้านการบริหารทั่วไป โรงเรียนได้กระจายอำนาจการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน มีการสร้างเครือข่ายการดำเนินงานวิชาการ และบริหารทั่วไปกับโรงเรียน ทั้งที่อยู่ในระดับเดียวกันและระดับเหนือกว่าและด้อยกว่า โรงเรียนในโครงการทุกโรงเรียนมีการพัฒนาอาคารสถานที่ให้เอื้อต่อการเรียนรู้มากกว่าเดิม เมื่อเริ่มต้นโครงการมีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการศึกษา หลายโรงเรียนได้พัฒนากิจการและกิจกรรมเพื่อพัฒนานักเรียนอย่างเด่นชัด เช่น กิจกรรมพัฒนาคุณธรรม เป็นต้น นอกจากนี้โรงเรียนในโครงการยังมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่มีข้อจำกัดคือต้องปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการเงินและการบริหารบุคคลอย่างเคร่งครัด

2. งานวิจัยต่างประเทศ

อเมนู เทคา (Amenu – Tekaa. 1988: 1626 – A) ได้ศึกษาทัศนคติของชาวอินเดียนในประเทศแคนาดา เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาซึ่งผลวิจัย พบว่าการจัดการศึกษาประสบความสำเร็จในชุมชน ที่มีประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการศึกษาที่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชน และสอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ เมื่อประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็ง การจัดการศึกษาก็จะประสบความสำเร็จ

สมิท (อำนาจ ประสาททอง. 2537: 38; อ้างอิงจากSmith. 1971: 2377 – A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของตัวแทนประชาชนในการวางแผน และพัฒนาการศึกษาในรัฐมิชิแกน ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า

1. คณะกรรมการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนและประชาชนมีความต้องการที่จะแสดงความคิดเห็นต่อการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ
2. คณะกรรมการการศึกษาและประชาชนไม่เห็นด้วยที่โรงเรียนดำเนินการโดยไม่เปิดโอกาสให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมรับรู้
3. คณะกรรมการศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนเห็นตรงกันว่า โรงเรียนจะเจริญก้าวหน้าขึ้นกว่าเดิม หากเปิดโอกาสให้คณะกรรมการการศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

ฟอสเตอร์ (Foster. 1993: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาประเภทของผู้ปกครองที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง, ผลต่ออัตราการเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียน, ผลการวิจัยระบุว่า ผู้ปกครองที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับโรงเรียนแยกเป็น 2 ประเภท คือ ผู้ปกครองที่เข้ามาในโรงเรียนและอาสาทำงานต่าง ๆ ในโรงเรียน หรือเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการประชุมสภาที่ปรึกษาของโรงเรียนซึ่งผู้ปกครองประเภทนี้จะมีผลต่อนักเรียนในทางอ้อม และผู้ปกครองประเภทที่สองเป็นประเภทที่ส่งผลต่อนักเรียนโดยตรง ได้แก่ผู้ปกครองที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน โดยการช่วยนักเรียนทำการบ้านหรือช่วยทำโครงการให้กับนักเรียน

ไซเบิร์ต (ทัศนาศาสตร์ 2539: 37; อ้างอิงจาก Siebert. 1991: 1975 – A) ได้ศึกษาบทบาทของครูใหญ่ในการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนในเมืองลอนดอน ประเทศอังกฤษซึ่งเป็นการพยายามที่จะชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาโรงเรียน และการกระจายการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ข้อค้นพบของงานวิจัยก็คือ ครูใหญ่เป็นกลไกสำคัญของความสำเร็จของการทำงาน และเป็นผู้กระตุ้นให้ทุกคนมีส่วนร่วม

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศสามารถสรุปได้ว่า สถานศึกษาเป็นองค์กรทางการศึกษาที่เป็นระบบเปิด เกิดจากความร่วมมือและบุคคลและหน่วยงานหลายฝ่าย และจะต้องมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมในสังคมตลอดเวลา การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษา เป็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหารและคณะกรรมการสถานศึกษามีจุดมุ่งหมายให้ชุมชนเชื่อมั่นศรัทธาต่อสถานศึกษา เห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและรับรู้ถึงประโยชน์ร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชน อันจะทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลต่อสถานศึกษาในสิ่งที่รัฐมีอาจจัดให้ด้วยข้อจำกัดด้านงบประมาณ กำลังคน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นี้ ผู้บริหารพร้อมด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาจึงควรศึกษาและวางแผนการดำเนินงาน การแสวงหาและจัดสรรทรัพยากรจากชุมชน มีการกระตุ้นการปฏิบัติงานระหว่างสถานศึกษาและชุมชน จะเป็นแนวทางที่จะนำไปสู่ประสิทธิภาพในการบริหารของสถานศึกษาในอนาคตอย่างมีคุณภาพ

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

ประเภทการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจความคิดเห็น (Opinion Study) ผู้วิจัยมุ่งศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารจัดการสถานศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนในการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวนทั้งสิ้น 552 คน จากสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 1 จำนวน 52 โรงเรียน แยกเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 14 โรงเรียน และขนาดเล็ก จำนวน 38 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยตารางของเครจซี่และมอร์แกน และใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน ดังนี้

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้ใช้ศึกษาครั้งนี้ กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 3) จำนวน 226 คน

1.2.2 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจัดแบ่งตามขนาดของสถานศึกษา คือ ขนาดเล็กและขนาดใหญ่ แบ่งออกเป็น ประธานกรรมการ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่น ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหารโรงเรียน

1.2.3 การกำหนดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละสถานศึกษาผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดโรงเรียน

สถานภาพคณะกรรมการ สถานศึกษา	สถานศึกษาขนาดเล็ก		สถานศึกษาขนาดใหญ่		รวม	
	ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง
1. ประธานกรรมการ	38	15	14	6	52	21
2. ผู้แทนครู	38	15	14	6	52	21
3. ผู้แทนองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	38	16	14	6	52	22
4. ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และ หรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่น	38	16	28	11	66	27
5. ผู้บริหารโรงเรียน	38	16	14	6	52	22
6. ผู้แทนผู้ปกครอง	38	15	14	6	52	21
7. ผู้แทนองค์กรชุมชน	38	15	14	6	52	21
8. ผู้แทนศิษย์เก่า	38	16	14	6	52	22
9. ผู้ทรงคุณวุฒิ	38	16	84	33	122	49
รวม	342	140	210	86	552	226

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับ

1. สถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา
2. ขนาดของสถานศึกษา
3. ที่ตั้งสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 50 ข้อ จำแนกเป็นรายด้านดังต่อไปนี้

1. การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา	จำนวน 12 ข้อ
2. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	จำนวน 10 ข้อ
3. การจัดการกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน	จำนวน 21 ข้อ
4. การตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพ
การใช้จ่าย งบประมาณ	จำนวน 7 ข้อ

ลักษณะของแบบสอบถามในตอนี่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยกำหนดเป็นระดับและใช้เกณฑ์กำหนดน้ำหนักคะแนนดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538: 117)

มากที่สุด	ให้น้ำหนักเป็น 5 คะแนน
มาก	ให้น้ำหนักเป็น 4 คะแนน
ปานกลาง	ให้น้ำหนักเป็น 3 คะแนน
น้อย	ให้น้ำหนักเป็น 2 คะแนน
น้อยที่สุด	ให้น้ำหนักเป็น 1 คะแนน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด เป็นการสอบถามปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
2. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
3. การจัดการกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน
4. การตรวจสอบ ติดตามและประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี หลักการ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัย
3. กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย
4. สร้างเครื่องมือวิจัยตามกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์ของการวิจัย นำเสนอกรรมการ

ที่ปรึกษา

5. เสนอร่างเครื่องมือต่อผู้เชี่ยวชาญ (รายนามดังแสดงในภาคผนวก ก) เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) คือ เครื่องมือมีเนื้อหาตรงตามสิ่งที่ต้องการวัด โดยหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและเป้าหมายของแบบสอบถาม โดยใช้สูตร IOC (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543: 248 - 249) และกำหนดค่า IOC ไม่ต่ำกว่า 0.50 จากผลของการตรวจสอบ

เครื่องมือของผู้เชี่ยวชาญได้ค่า IOC ของข้อคำถาม ตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป (รายละเอียดแสดงในภาคผนวก ข)

6. รวบรวมข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและนำมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม
7. นำแบบสอบถามที่ทำการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอรามัน จำนวน 57 คน แบ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านโกตาบารูและโรงเรียนรามัน และขนาดเล็กจำนวน 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านบือมั่ง โรงเรียนบ้านไม้แก่น และโรงเรียนคูวอ
8. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – Coefficient) ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88
9. จัดทำแบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา เพื่อประสานงานการส่งแบบสอบถามและเก็บข้อมูล
2. ดำเนินการเก็บแบบสอบถามกลับคืนตามกำหนดเวลาที่ได้ตกลงไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจนับ พร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ตามลำดับดังนี้

1. วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ระดับการศึกษา สถานภาพของตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา ขนาดของสถานศึกษา ที่ตั้งสถานศึกษา โดยคำนวณหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ด้านการระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน การตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ วิเคราะห์เป็นรายด้านและโดยรวม โดยคำนวณค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยนำมาวิเคราะห์แปลความหมายเทียบกับเกณฑ์ (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2544: 75)

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา และที่ตั้งของสถานศึกษา ด้วยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ด้วยการทดสอบค่าที (t- test) และทดสอบค่าเอฟ (F – test)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ หาค่าความเชื่อมั่น ใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – Coefficient) ของครอนบาค
2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบ ได้แก่ การทดสอบค่าที (t- test) และทดสอบค่าเอฟ (F – test)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา จำแนกตามตัวแปร ขนาดของสถานศึกษา ที่ตั้งสถานศึกษา และประมวลปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา
3. การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา และที่ตั้งของสถานศึกษา
4. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ มีผลการวิเคราะห์ คือ

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีรายละเอียดดังตาราง 2
ดังนี้

ตาราง 2 ความถี่และร้อยละของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
1. สถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา		
ประธานกรรมการ	21	9.3
ผู้แทนครู	21	9.3
ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	22	9.7
ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์หรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่น	27	11.9
ผู้บริหารโรงเรียน	22	9.7
ผู้แทนผู้ปกครอง	21	9.3
ผู้แทนองค์กรชุมชน	21	9.3
ผู้แทนศิษย์เก่า	22	9.7
ผู้ทรงคุณวุฒิ	49	21.7
2. ขนาดของสถานศึกษา		
ขนาดใหญ่	14	26.92
ขนาดเล็ก	38	73.08
3. ที่ตั้งสถานศึกษา		
ในเขตเทศบาล	33	63.46
นอกเขตเทศบาล	19	36.54

จากตาราง 2 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมี สถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา ประกอบด้วย ประธานกรรมการ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 9.3 ผู้แทนผู้ปกครอง จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 9.3 ผู้แทนครู จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 9.3 ผู้แทนองค์กรชุมชน จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 9.3 ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 9.7 ผู้แทนศิษย์เก่า จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 9.7 ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์หรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่น จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 11.9 ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 21.7 ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 22 คน คิดเป็น ร้อยละ 9.7 ขนาดของสถานศึกษาประกอบด้วยขนาดใหญ่ จำนวน 14 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 26.92 ขนาดเล็ก จำนวน 38 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 73.08 และที่ตั้ง

ของสถานศึกษา ประกอบด้วย ในเขตเทศบาล จำนวน 33 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 63.46 และ
นอกเทศบาล จำนวน 19 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 36.54

2. ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา โดยมีรายละเอียดดังตาราง 3 ดังนี้

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง
จังหวัดยะลา

สถานภาพ	การระดม ทรัพยากรและ การลงทุนเพื่อ การศึกษา		การจัดหลักสูตร สถานศึกษา		การจัด กระบวนการ เรียนรู้ในชุมชน		การตรวจสอบ ติดตามและประเมิน ประสิทธิภาพการใช้ จ่ายงบประมาณ		รวม		ระดับการมีส่วนร่วม
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. ประธานกรรมการ	2.90	0.89	2.99	0.91	3.31	0.84	2.84	1.00	3.01	0.91	ปานกลาง
2. ผู้แทนครู	3.05	1.26	3.13	1.19	3.41	1.01	3.10	1.21	3.17	1.17	ปานกลาง
3. ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนถิ่น	3.09	1.00	3.17	0.90	3.38	1.02	3.07	1.04	3.18	0.99	ปานกลาง
4. ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือ ผู้แทนองค์กรศาสนาอื่น	3.06	1.19	3.14	1.17	3.37	1.04	3.10	1.10	3.17	1.13	ปานกลาง
5. ผู้บริหารโรงเรียน	3.13	0.94	3.27	0.89	3.44	0.78	3.18	1.10	3.26	0.93	ปานกลาง
6. ผู้แทนผู้ปกครอง	3.04	0.82	3.19	0.87	3.34	0.74	3.06	0.83	3.16	0.82	ปานกลาง
7. ผู้แทนองค์กรชุมชน	3.00	0.79	3.16	0.89	3.31	0.82	2.98	0.74	3.11	0.81	ปานกลาง
8. ผู้แทนศิษย์เก่า	3.07	1.00	3.21	0.90	3.38	0.82	3.04	0.93	3.18	0.91	ปานกลาง
9. ผู้ทรงคุณวุฒิ	3.10	1.06	3.20	1.01	3.38	0.93	3.03	1.25	3.18	1.06	ปานกลาง
รวม	3.10	1.05	3.19	0.98	3.38	0.91	3.01	1.18	3.17	1.02	ปานกลาง

จากตาราง 3 พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาชั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.17 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.03 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางโดยเรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.91 รองลงมาคือด้านการจัดหลักสูตรสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.19 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.98 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.05 และการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.01 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.18

3. ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาชั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา และที่ตั้งของสถานศึกษา โดยมีรายละเอียดดังตาราง 4 - 11 ดังนี้

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาชั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

การมีส่วนร่วม	สถานศึกษา ขนาดใหญ่		สถานศึกษา ขนาดเล็ก		t	P
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
	1. การระดมทรัพยากรและการลงทุน เพื่อการศึกษา	3.05	.94	3.17		
2. การจัดหลักสูตรสถานศึกษา	3.20	.92	3.20	.75	-.01	1.00
3. การจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน	3.44	.76	3.28	.64	1.63	.11
4. การตรวจสอบ ติดตาม และประเมิน ประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ	3.03	1.06	3.03	.73	-.016	.99
รวม	3.24	.80	3.20	.61	.39	.69

จากตาราง 4 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาชั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาประกอบด้วยขนาดใหญ่และขนาดเล็กในภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา จำแนกตามที่ตั้งของสถานศึกษา

การมีส่วนร่วม	ในเขตเทศบาล		นอกเขตเทศบาล		t	P
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. การระดมทรัพยากรและ การลงทุนเพื่อการศึกษา	3.47	.95	2.95	.75	4.38***	.00
2. การจัดหลักสูตรสถานศึกษา	3.50	.91	3.07	.80	3.56***	.00
3. การจัดกระบวนการเรียนรู้ใน ชุมชน	3.72	.77	3.25	.66	4.58***	.00
4. การตรวจสอบ ติดตาม และ ประเมินประสิทธิภาพการใช้ จ่ายงบประมาณ	3.57	.85	3.09	.74	3.66***	.00
รวม	3.57	.85	3.09	.64	4.62***	.00

หมายเหตุ: *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 5 พบว่าระดับการมีส่วนร่วมการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา จำแนกตามสถานที่ตั้งของสถานศึกษาในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลโดยพิจารณารายด้านและโดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา จำแนกตามสถานภาพของของคณะกรรมการสถานศึกษา

	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
1. การระดมทรัพยากรและ การลงทุนเพื่อการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	8	13.78	1.72	2.57*	.011
	ภายในกลุ่ม	217	145.38	.67		
	รวม	225	159.17			
2. การจัดหลักสูตร สถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	8	14.52	1.81	2.61**	.009
	ภายในกลุ่ม	217	150.66	.69		
	รวม	225	165.18			
3. การจัดกระบวนการ เรียนรู้ในชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	8	12.73	1.59	3.32**	.001
	ภายในกลุ่ม	217	104.16	.48		
	รวม	225	116.89			
4. การตรวจสอบติดตาม และประเมินประสิทธิภาพ การใช้จ่ายงบประมาณ	ระหว่างกลุ่ม	8	20.75	2.59	3.10**	.002
	ภายในกลุ่ม	217	181.37	.84		
	รวม	225	202.12	.42		
รวม	ระหว่างกลุ่ม	8	13.29	1.66	3.33**	.001
	ภายในกลุ่ม	217	108.02	.49		
	รวม	225	121.31			

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 6 พบว่าระดับการมีส่วนร่วมการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา จำแนกตามที่ตั้งของสถานศึกษาในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลโดยภาพรวม และรายด้านทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 .05 และ .01 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างด้วยวิธี Tukey 's HSD ผลปรากฏตามตาราง 7 - 11

ตาราง 7 ผลเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษา
 ชั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ในด้านการระดมทรัพยากร
 และการลงทุนเพื่อการศึกษา ที่มีสถานภาพคณะกรรมการสถานศึกษาต่างกันเป็นรายคู่

สถานภาพ	สถานภาพ									
	ประธานกรรมการ	ผู้แทนครู	ผู้แทนองค์กร- ปกครองส่วน ท้องถิ่น	ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์, ตัวแทนศาสนาอื่น	ผู้บริหารโรงเรียน	ผู้แทนผู้ประกอบการ	ผู้แทนองค์กรชุมชน	ผู้แทนศิษย์เก่า	ผู้ทรงคุณวุฒิ	
\bar{x}	2.90	3.20	3.15	2.30	3.40	2.59	2.83	3.28	3.32	
ประธานกรรมการ	2.90									
ผู้แทนครู	3.20									
ผู้แทนองค์กร- ปกครองส่วน ท้องถิ่น	3.15									
ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์ และหรือผู้แทน องค์กรศาสนาอื่น	2.30									
ผู้บริหารโรงเรียน	3.40					*				
ผู้แทนผู้ประกอบการ	2.59									
ผู้แทนองค์กรชุมชน	2.83									
ผู้แทนศิษย์เก่า	3.28									
ผู้ทรงคุณวุฒิ	3.32									

จากตาราง 7 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาชั้นพื้นฐานของ
 สถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ที่มีสถานภาพคณะกรรมการสถานศึกษาต่างกันมีระดับ
 ความต้องการในการมีส่วนร่วมด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาแตกต่างกัน
 โดยผู้บริหารโรงเรียนมีระดับความต้องการสูงกว่าผู้แทนผู้ประกอบการ

ตาราง 8 ผลเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษา
 ชั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ในด้านการจัดหลักสูตรสถานศึกษา
 ที่มีสถานภาพคณะกรรมการสถานศึกษาต่างกันเป็นรายคู่

สถานภาพ	สถานภาพ									
	ประธานกรรมการ	ผู้แทนครู	ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์, ตัวแทนศาสนาอื่น	ผู้บริหารโรงเรียน	ผู้แทนผู้ปกครอง	ผู้แทนองค์กรชุมชน	ผู้แทนศิษย์เก่า	ผู้ทรงคุณวุฒิ	
\bar{x}	2.98	3.27	3.25	3.03	3.77	2.82	3.00	3.59	3.15	
ประธานกรรมการ	2.98									
ผู้แทนครู	3.27									
ผู้แทนองค์กร- ปกครองส่วนท้องถิ่น	3.25									
ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์ และหรือผู้แทน องค์กรศาสนาอื่น	3.03									
ผู้บริหารโรงเรียน	3.77					*	*			
ผู้แทนผู้ปกครอง	2.82									
ผู้แทนองค์กรชุมชน	3.00									
ผู้แทนศิษย์เก่า	3.59									
ผู้ทรงคุณวุฒิ	3.15									

จากตาราง 8 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาชั้นพื้นฐานของ
 สถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ที่มีสถานภาพคณะกรรมการสถานศึกษาต่างกันมีระดับ
 ความต้องการในการมีส่วนร่วมด้านการจัดหลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกัน โดยผู้บริหารโรงเรียน
 มีความต้องการสูงกว่าผู้แทนผู้ปกครองและผู้แทนองค์กรชุมชน

ตาราง 9 ผลเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษา
 ชั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ใน
 ชุมชน ที่มีสถานภาพคณะกรรมการสถานศึกษาต่างกันเป็นรายคู่

สถานภาพ	สถานภาพ									
	ประธานกรรมการ	ผู้แทนครู	ผู้แทนองค์กร- ปกครองส่วน ท้องถิ่น	ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์, ตัวแทนศาสนาอื่น	ผู้บริหารโรงเรียน	ผู้แทนผู้ประกอบการ	ผู้แทนองค์กรชุมชน	ผู้แทนศิษย์เก่า	ผู้ทรงคุณวุฒิ	
\bar{x}	3.31	3.49	3.32	3.34	3.72	2.88	3.14	3.61	3.39	
ประธานกรรมการ	3.31									
ผู้แทนครู	3.49									
ผู้แทนองค์กร- ปกครองส่วน ท้องถิ่น	3.32									
ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์ และหรือผู้แทน องค์กรศาสนาอื่น	3.34									
ผู้บริหารโรงเรียน	3.72					*				
ผู้แทนผู้ประกอบการ	2.88									
ผู้แทนองค์กรชุมชน	3.14									
ผู้แทนศิษย์เก่า	3.61						*			
ผู้ทรงคุณวุฒิ	3.39									

จากตาราง 9 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาชั้นพื้นฐานของ
 สถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ที่มีสถานภาพคณะกรรมการสถานศึกษาต่างกันมีระดับ
 ความต้องการในการมีส่วนร่วมด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนแตกต่างกัน โดยผู้บริหาร
 โรงเรียนและผู้แทนศิษย์เก่ามีระดับความต้องการสูงกว่าผู้แทนผู้ประกอบการ

ตาราง 10 ผลเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษา
 ชั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ด้านการตรวจสอบ ติดตาม
 และประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ ที่มีสถานภาพคณะกรรมการสถานศึกษา
 ต่างกันเป็นรายคู่

สถานภาพ	สถานภาพ									
	ประธานกรรมการ	ผู้แทนครู	ผู้แทนองค์กร- ปกครองส่วน ท้องถิ่น	ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์, ตัวแทนศาสนาอื่น	ผู้บริหารโรงเรียน	ผู้แทนผู้ปกครอง	ผู้แทนองค์กรชุมชน	ผู้แทนศิษย์เก่า	ผู้ทรงคุณวุฒิ	
	\bar{x}	2.85	3.35	3.01	3.19	3.47	2.47	2.63	3.22	2.98
ประธานกรรมการ	2.85									
ผู้แทนครู	3.35						*			
ผู้แทนองค์กร- ปกครองส่วน ท้องถิ่น	3.01									
ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์ และหรือผู้แทน องค์กรศาสนาอื่น	3.19									
ผู้บริหารโรงเรียน	3.47						*	*		
ผู้แทนผู้ปกครอง	2.47									
ผู้แทนองค์กรชุมชน	2.63									
ผู้แทนศิษย์เก่า	3.22							*		
ผู้ทรงคุณวุฒิ	2.98									

จากตาราง 10 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาชั้นพื้นฐานของ
 สถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ที่มีสถานภาพคณะกรรมการสถานศึกษาต่างกันมีระดับ
 ความต้องการในการมีส่วนร่วมด้านการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่าย
 งบประมาณ แตกต่างกัน โดยผู้แทนครูและผู้แทนศิษย์เก่ามีระดับความต้องการสูงกว่าผู้แทน
 ผู้ปกครอง ผู้บริหารโรงเรียนมีระดับความต้องการสูงกว่าผู้แทนผู้ปกครองและผู้แทนองค์กรชุมชน

ตาราง 11 ผลเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษา
 ชั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา โดยรวม ที่มีสถานภาพ
 คณะกรรมการสถานศึกษาแตกต่างกันเป็นรายคู่

สถานภาพ	สถานภาพ									
	ประธานกรรมการ	ผู้แทนครู	ผู้แทนองค์กร- ปกครองส่วน ท้องถิ่น	ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์, ตัวแทนศาสนาอื่น	ผู้บริหารโรงเรียน	ผู้แทนผู้ปกครอง	ผู้แทนองค์กรชุมชน	ผู้แทนศิษย์เก่า	ผู้ทรงคุณวุฒิ	
	3.18	3.36	3.22	3.18	3.62	2.74	2.97	3.42	3.27	
ประธานกรรมการ	3.18									
ผู้แทนครู		3.36								
ผู้แทนองค์กร- ปกครองส่วน ท้องถิ่น			3.22							
ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์ และหรือผู้แทน องค์กรศาสนาอื่น				3.18						
ผู้บริหารโรงเรียน					3.62	*	*			
ผู้แทนผู้ปกครอง						2.74				
ผู้แทนองค์กรชุมชน							2.97			
ผู้แทนศิษย์เก่า								3.42		
ผู้ทรงคุณวุฒิ									3.27	

จากตาราง 11 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาชั้นพื้นฐานของ
 สถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ที่มีสถานภาพคณะกรรมการสถานศึกษาต่างกันมีระดับ
 ความต้องการในการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมแตกต่างกัน โดยผู้บริหารโรงเรียนมีระดับความต้องการ
 สูงกว่าผู้แทนผู้ปกครองและผู้แทนองค์กรชุมชน ขณะเดียวกันผู้แทนศิษย์เก่ามีระดับความต้องการ
 สูงกว่าผู้แทนผู้ปกครอง

4. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา โดยมีรายละเอียด ดังตาราง 12 ดังนี้

ตาราง 12 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา

การมีส่วนร่วม	ปัญหา อุปสรรค	ความถี่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
การระดม ทรัพยากรและ การลงทุน เพื่อการศึกษา	1. ชุมชนขาดความตระหนัก การลงทุนเพื่อ การศึกษา	23	1. มอบหมายให้ผู้รับผิดชอบ ที่มีวิสัยทัศน์และบารมีใน การระดมทรัพยากรทาง การศึกษา	24
	2. งบประมาณมีจำนวน น้อย	20	2. สร้างความตระหนักให้ผู้ ที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญ ของการระดมทรัพยากร ทางการศึกษา	15
	3. ผู้รับผิดชอบไม่มี วิสัยทัศน์ให้ทุกฝ่าย มีส่วนร่วมในการระดม ทรัพยากร	18	3. อยากให้มีแผนงานใน การระดมทุนที่ชัดเจน	10
	4. ชุมชนมีรายได้ น้อยและไม่เห็นความสำคัญ ของการลงทุนเพื่อ การศึกษา โดยคิดว่า เป็นหน้าที่ของรัฐบาล	15		
	5. ยังไม่มีแผนงานที่ ชัดเจน	14		
	6. แหล่งทรัพยากรและ แหล่งทุนใน 3 จังหวัด ชายแดนภาคใต้มีน้อย	14		

ตาราง 12 (ต่อ)

การมีส่วนร่วม	ปัญหา อุปสรรค	ความถี่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
การจัดหลักสูตร สถานศึกษา	1. ขาดการพัฒนา หลักสูตรที่ต่อเนื่อง	24	1. ควรมีการอบรมให้ความรู้ เกี่ยวกับการจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษากับ คณะกรรมการสถานศึกษา	25
	2. อยากให้โรงเรียนเห็น ความสำคัญของ คณะกรรมการ สถานศึกษาให้มากขึ้น	22	2. โรงเรียนควรเชิญ คณะกรรมการสถานศึกษา ร่วมในการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา	21
	3. ไม่เห็นความสำคัญถึง ความต้องการของ ชุมชน	21	3. อยากให้มีการประชุม คณะกรรมการร่วมกับ ชุมชน	17
	4. คณะกรรมการขาด ความรู้ในการจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษา	20	4. อยากให้มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างชุมชนกับ โรงเรียน	11
	5. หลักสูตรไม่สอดคล้อง กับความต้องการของ ชุมชนและบริบทของ สถานศึกษา	18	5. ควรมีการจัดทำแผน การพัฒนาหลักสูตรใน ระยะสั้นและระยะยาว	10
	6. ขาดการมีส่วนร่วมของ ผู้จัด/ผู้บริหาร/ผู้ได้รับ ผลกระทบ	11	6. ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วม และมีการประชาพิจารณ์ อย่างเป็นทางการ	10
				7. คำนึงถึงความพึงพอใจ ของผู้รับบริการเป็นสำคัญ

ตาราง 12 (ต่อ)

การมีส่วนร่วม	ปัญหา อุปสรรค	ความถี่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
การจัด กระบวนการ เรียนรู้ภายใน ชุมชน	1. โรงเรียนไม่จัดการ เรียนรู้ภายในชุมชน	23	1. โรงเรียนควรให้นักเรียนได้ เรียนรู้กับแหล่งเรียนรู้ใน ชุมชน เช่น ศูนย์การ- เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง, สถานประกอบการ	24
	2. กระบวนการเรียนรู้ไม่ สอดคล้องกับบริบท ของชุมชน	21	2. ควรมีการคัดเลือกบุคลากร ที่มีความรู้ความเข้าใจ การจัดกระบวนการเรียนรู้ ภายในชุมชนที่แท้จริง	10
	3. ขาดงบประมาณใน การดำเนินการจัด การเรียนรู้ภายใน ชุมชน	18	3. ชุมชนต้องใช้กระบวนการ เรียนรู้ที่ต่างกัน	7
	4. นักเรียนไม่รู้จักแหล่ง เรียนรู้ในชุมชน	14		
	5. ไม่ได้นำผลการ ประเมินมาใช้อย่างเป็น รูปธรรม	10		
	6. การจัดไม่ครบตาม ความกระบวนการ PDCA	5		
การตรวจสอบ ติดตามและ ประเมิน ประสิทธิภาพการ ใช้จ่าย งบประมาณ	1. ไม่มีการเปิดเผยการใช้ จ่ายงบประมาณต่อ สาธารณชน	31	1. คณะกรรมการตรวจสอบ/ ติดตามการใช้จ่าย งบประมาณควรตรวจสอบ อย่างตรงไป ตรงมาและ ติดประกาศให้สาธารณชน รับทราบอย่างเปิดเผย	22

ตาราง 12 (ต่อ)

การมีส่วนร่วม	ปัญหา อุปสรรค	ความถี่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
	2. ขาดการติดตาม ประเมินผลอย่างจริงจัง	25	2. ควรมีการตรวจสอบการใช้ จ่ายงบประมาณที่ถูกต้อง	15
	3. โรงเรียนใช้จ่าย งบประมาณยังไม่มี ประสิทธิภาพ	14	3. ควรเชิญคณะกรรมการ สถานศึกษารับทราบ เกี่ยวกับการใช้จ่าย งบประมาณ	10
	4. โรงเรียนไม่เคยให้ คณะกรรมการร่วมใน การตรวจสอบ ติดตาม และประเมิน ประสิทธิภาพการใช้ จ่าย	13		

บทที่ 5

การสรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา มีลำดับการดำเนินงานดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา จำแนกตามตัวแปรขนาดของสถานศึกษา และที่ตั้งสถานศึกษา
3. เพื่อประมวลปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ การปรับปรุงการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา

สมมติฐาน

ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ที่มีขนาดและที่ตั้งสถานศึกษาต่างกัน มีความแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจากสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 1 52 โรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น 552 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน จำนวน 226 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีค่าสถิติดังต่อไปนี้

1. หาค่าเฉลี่ย (\bar{x})
2. หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา และที่ตั้งของสถานศึกษา โดยใช้การทดสอบค่าที (t- test) และการทดสอบค่าเอฟ (F – test)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.17 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางโดยเรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.91 รองลงมาคือด้านการจัดหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.19 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.98 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาชุมชน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.15 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.05 และการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.01 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.18

1.1 ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ตามความคิดเห็นของประธานกรรมการ, ผู้แทนครู, ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนถิ่น, ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่น, ผู้บริหารโรงเรียน, ผู้แทนผู้ประกอบการ, ผู้แทนองค์กรชุมชน, ผู้แทนศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.05 เมื่อพิจารณาตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญกับการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษามากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มอื่นโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.13 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.94 และผู้ตอบแบบสอบถามที่ให้ความสำคัญน้อยที่สุด ได้แก่ กลุ่มประธานกรรมการ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.90 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.89

1.2 ด้านจัดหลักสูตรสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ตามความคิดเห็นของประธานกรรมการ, ผู้แทนครู, ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่น, ผู้บริหารโรงเรียน, ผู้แทนผู้ปกครอง, ผู้แทนองค์กรชุมชน, ผู้แทนศิษย์เก่าและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.19 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.98 เมื่อพิจารณาตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญกับการจัดหลักสูตรสถานศึกษามากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มอื่น โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.27 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.89 และผู้ตอบแบบสอบถามที่ให้ความสำคัญน้อยที่สุด ได้แก่ กลุ่มประธานกรรมการ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.99 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.91

1.3 ด้านจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ตามความคิดเห็นของประธานกรรมการ, ผู้แทนครู, ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่น, ผู้บริหารโรงเรียน, ผู้แทนผู้ปกครอง, ผู้แทนองค์กรชุมชน, ผู้แทนศิษย์เก่าและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.91 เมื่อพิจารณาตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มอื่น โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.78 และผู้ตอบแบบสอบถามที่ให้ความสำคัญน้อยที่สุด ได้แก่ กลุ่มประธานกรรมการ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.84 และกลุ่มผู้แทนองค์กรชุมชน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.82

1.4 ด้านการตรวจสอบ ติดตามและประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ ส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ตามความคิดเห็นของประธานกรรมการ, ผู้แทนครู, ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่น, ผู้บริหารโรงเรียน, ผู้แทนผู้ปกครอง, ผู้แทนองค์กรชุมชน, ผู้แทนศิษย์เก่าและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.01 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.18 เมื่อพิจารณาตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญกับการตรวจสอบติดตามและประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณมากกว่าสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มอื่นโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.10 และผู้ตอบแบบสอบถามที่ให้

ความสำคัญน้อยที่สุด ได้แก่ กลุ่มประธานกรรมการ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.84 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.91

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา

2.1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ประกอบด้วยขนาดใหญ่และขนาดเล็ก ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้แสดงว่า ขนาดของสถานศึกษาไม่มีผลกับระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา

2.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา จำแนกตามที่ตั้งของสถานศึกษา ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้แสดงว่าที่ตั้งของสถานศึกษามีผลกับระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเมื่อพิจารณาในรายละเอียดรายด้านปรากฏผลได้ดังนี้

2.2.1 ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา โดยผู้บริหารโรงเรียนมีระดับความต้องการสูงกว่าผู้แทนผู้ปกครอง

2.2.2 ด้านการจัดหลักสูตรสถานศึกษา โดยผู้บริหารโรงเรียนมีระดับความต้องการสูงกว่าผู้แทนผู้ปกครองและผู้แทนองค์กรชุมชน

2.2.3 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนโดยผู้บริหารโรงเรียนและผู้แทนศิษย์เก่ามีระดับความต้องการสูงกว่าผู้แทนผู้ปกครอง

2.2.4 ด้านการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ โดยผู้แทนครูและผู้แทนศิษย์เก่ามีระดับความต้องการสูงกว่าผู้แทนผู้ปกครอง ผู้บริหารโรงเรียนมีระดับความต้องการสูงกว่าผู้แทนผู้ปกครองและผู้แทนองค์กรชุมชน

โดยภาพรวม ผู้บริหารโรงเรียนมีระดับความต้องการสูงกว่าผู้แทนผู้ปกครองและผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนศิษย์เก่ามีระดับความต้องการสูงกว่าผู้แทนผู้ปกครอง

3. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา

3.1 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ปัญหาส่วนใหญ่ ได้แก่ ชุมชนขาดความตระหนักการลงทุนเพื่อการศึกษา งบประมาณมีจำนวนน้อย ผู้รับผิดชอบไม่มีวิสัยทัศน์ในการให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากร ชุมชนมีรายได้น้อยและไม่เห็นความสำคัญของการลงทุนเพื่อการศึกษาโดยคิดว่าเป็นหน้าที่ของรัฐบาล และแหล่งทรัพยากรและแหล่งทุนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีน้อย ยังไม่มีแผนงานที่ชัดเจน โดยมีข้อเสนอแนะในหลาย ๆ ประเด็น

ดังนั้น มอบหมายให้ผู้รับผิดชอบที่มีวิสัยทัศน์และบารมีในการระดมทรัพยากรทางการศึกษา สร้างความตระหนักให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญของการระดมทรัพยากรทางการศึกษา และให้มีแผนงานในการระดมทุนที่ชัดเจน

3.2 การจัดหลักสูตรสถานศึกษา ปัญหาส่วนใหญ่ ได้แก่ ขาดการพัฒนาหลักสูตรที่ต่อเนื่อง อยากรให้โรงเรียนเห็นความสำคัญของคณะกรรมการสถานศึกษาให้มากขึ้น ไม่เห็นความสำคัญถึงความต้องการของชุมชน คณะกรรมการขาดความรู้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและบริบทของสถานศึกษา โดยมีข้อเสนอแนะในหลาย ๆ ประเด็นดังนี้ ควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา กับคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนควรเชิญคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ควรให้มีการประชุมคณะกรรมการร่วมกับชุมชน อยากรให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนกับโรงเรียน และควรมีการจัดทำแผนการพัฒนาหลักสูตรในระยะสั้นและระยะยาว

3.3 การจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน ปัญหาส่วนใหญ่ ได้แก่ โรงเรียนไม่จัดการเรียนรู้ภายในชุมชนกระบวนการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ขาดงบประมาณในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ภายในชุมชนและนักเรียนไม่รู้จักแหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยมีข้อเสนอแนะในหลาย ๆ ประเด็นดังนี้ โรงเรียนควรให้นักเรียนได้เรียนรู้กับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เช่น ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง, สถานประกอบการ และควรมีการคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนที่แท้จริง

3.4 การตรวจสอบ ติดตามและประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ ปัญหาส่วนใหญ่ ไม่มีการเปิดเผยการใช้จ่ายงบประมาณต่อสาธารณชน ขาดการติดตามประเมินผลอย่างจริงจัง โรงเรียนใช้จ่ายงบประมาณยังไม่มีประสิทธิภาพ และโรงเรียนไม่เคยให้คณะกรรมการร่วมในการตรวจสอบ ติดตามและประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่าย โดยมีข้อเสนอแนะในหลาย ๆ ประเด็นดังนี้ คณะกรรมการตรวจสอบ/ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณ ควรตรวจสอบอย่างตรงไปตรงมาและตีประกาศให้สาธารณชนรับทราบอย่างเปิดเผย ควรมีการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณที่ถูกต้อง และควรเชิญคณะกรรมการสถานศึกษารับทราบเกี่ยวกับการใช้จ่ายงบประมาณ

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับ

ได้ดังนี้ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ ด้านการจัดหลักสูตร-สถานศึกษา การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา และการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ ตามลำดับดังนี้

1.1 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ตามความคิดเห็นของประธานกรรมการ, ผู้แทนครู, ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่น, ผู้บริหารโรงเรียน, ผู้แทนผู้ประกอบการ, ผู้แทนองค์กรชุมชน, ผู้แทนศิษย์เก่าและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งการจัดกระบวนการเรียนรู้เป็นหน้าที่หลักของสถานศึกษาและชุมชนเพื่อร่วมกันสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน การศึกษาทำให้สังคมและชุมชนมีประสิทธิภาพสามารถพึ่งพาตนเองได้แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ยังให้ความสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนไม่มากเท่าที่ควร จึงควรจะหาวิธีการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกิจกรรมดังกล่าวให้มากขึ้น ดังคำกล่าวของ จานง แรกพิณิจ (2540: 6) กล่าวถึง การจัดการศึกษาและการมีส่วนร่วมของชุมชนว่าการเข้าไปมีบทบาทของรัฐในการจัดการศึกษาส่งผลให้โรงเรียนเติบโตและเข้มแข็งอย่างรวดเร็วจนบดบังการศึกษาแบบอื่นที่มีอยู่ในชุมชน ผู้คนจำนวนมากต่างพากันเข้าใจว่า “การศึกษา คือการไปโรงเรียน” จึงได้ให้ความสำคัญต่อโรงเรียนในฐานะศูนย์กลางของการศึกษาและอุปถัมภ์คำจุนโรงเรียนตลอดมา การเกิดเติบโตและดำรงอยู่ของโรงเรียนโดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาเกิดขึ้นภายในบริบทของสังคมชุมชนและกรมวิชาการ (2543: 25) กล่าวว่า สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และสังคมแห่งปัญญา เนื่องจากการศึกษาเป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การเรียนรู้จะช่วยพัฒนาคนทั้งร่างกายและจิตใจให้มีคุณภาพ มนุษย์และธรรมชาติสร้างแหล่งเรียนรู้ ที่ช่วยให้สามารถเรียนรู้และเกิดการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย ตามความต้องการทุกเพศ ทุกวัย ทุกเวลา ทุกสถานที่โดยไม่จำกัดในยุคโลกาภิวัตน์การรับรู้ข่าวสารข้อมูลเรื่องราวความก้าวหน้าเป็นไปอย่างรวดเร็วทันสมัย จึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาคนไทยให้เป็นผู้ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ ทันโลก ทันเหตุการณ์ เพื่อปรับเปลี่ยนตัวเองให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ฉะนั้นโรงเรียนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนเพื่อพัฒนาในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ในขณะที่เดียวกันโรงเรียนก็ควรเื้อื่อต่อชุมชน โดยการให้ความรู้แก่ชุมชนและการบริการด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของบุคคล โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชิต ชันชวา (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ด้านการจัดหลักสูตรสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ตามความคิดเห็น

ของประธานกรรมการ, ผู้แทนครู, ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่น, ผู้บริหารโรงเรียน, ผู้แทนผู้ปกครอง, ผู้แทนองค์กรชุมชน, ผู้แทนศิษย์เก่าและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษานั้นต้องอาศัยความร่วมมือของทุก ๆ ฝ่าย แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษายังมีบทบาทในการจัดทำไม่เต็มที่ ดังคำกล่าวของ โสภณ โสมติ (2545: 20) หลักการสำคัญของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลาเรียน และรูปแบบในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา หน่วยงานหรือครอบครัว สามารถนำไปจัดได้หลายรูปแบบครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย ที่สำคัญคือสามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและเอื้อให้โรงเรียนสามารถพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและโรงเรียน อีกทั้งโรงเรียนสามารถบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้ความมุ่งงามของสถานศึกษามีความหลากหลายแต่จะเชื่อมโยงเป็นเอกภาพโดยมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งเป็นตัวกำหนดคุณภาพการเรียนรู้และเป็นเครื่องมือส่งเสริมกำกับ ดูแล ให้โรงเรียนสามารถพัฒนาไปสู่จุดสูงสุดโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โรงเรียนจะสามารถพัฒนาหลักสูตรและศักยภาพการจัดการเรียนรู้ให้เกิดคุณภาพการศึกษาได้นั้นเงื่อนไขความสำเร็จที่สำคัญที่สุด คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและการร่วมมือของผู้มีส่วนที่เกี่ยวข้อง สรรค์ วรรณิ์ และทิพย์วัลย์ คำคง (2545: 27) กล่าวถึง การเข้าไปมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในรูปแบบของคณะกรรมการ เช่น คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร คณะกรรมการความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ อเมนู เทคา (Amenu – Tekaa. 1988: 1626 – A) ได้ศึกษาทัศนคติของชาวอินเดียนในประเทศแคนาดา เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาซึ่งผลวิจัย พบว่าการจัดการศึกษาประสบความสำเร็จในชุมชน ที่มีประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรการจัดการศึกษาที่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชน และสอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ เมื่อประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็ง การจัดการศึกษาก็จะประสบความสำเร็จ

1.3 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ตามความคิดเห็นของประธานกรรมการ, ผู้แทนครู, ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่น, ผู้บริหารโรงเรียน, ผู้แทนผู้ปกครอง, ผู้แทนองค์กรชุมชน, ผู้แทนศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา เกี่ยวกับการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษายังให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาไม่เต็มที่ อาจเนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ชุมชนมีสภาพทางเศรษฐกิจไม่ดี จึงส่งผลให้

การร่วมมือในด้านการระดมทรัพยากรไม่เต็มที่ตามที่ควร ดังนี้ สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2544: 113) กล่าวว่า การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว ชุมชน สถาบันองค์กรต่าง ๆ ในสังคม รวมทั้งหลักประโยชน์ที่ผู้เรียนได้รับก็คือ การศึกษาระดับใดที่กฎหมายกำหนดให้เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่จะได้รับถือเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของรัฐที่ต้องจัดให้มีบริการดังกล่าว ได้แก่ การศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย อย่างไรก็ตามค่าใช้จ่ายสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นรายได้จากการเก็บภาษีทางอ้อม ที่รัฐจัดเก็บตามความสามารถในการเสียภาษี จึงถือได้ว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้วย ส่วนการศึกษาระดับอุดมศึกษานั้นผลประโยชน์ส่วนใหญ่ตกกับผู้เรียนมากกว่าที่สังคมส่วนร่วมจะได้รับ และศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2542: 53) กล่าวถึง การกำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา (Educational Resource Mobilization) ว่าเนื่องจากสถานศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ต้องอาศัยความร่วมมือและความช่วยเหลือจากคนภายในชุมชนค่อนข้างมาก ทำให้ผู้นำชุมชนโดยคณะกรรมการสถานศึกษา ต้องมีส่วนร่วมกับสถานศึกษา เพื่อระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาใช้พัฒนาสถานศึกษาตลอดมา โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชิตา บุญชู (2546: 66 – 76) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครนายก พบว่า ผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านงบประมาณ โดยมีส่วนร่วมในระดับมาก การมีส่วนร่วมระดมทรัพยากรในท้องถิ่นมาสนับสนุนในการจัดการศึกษามีส่วนร่วมกำหนดแผนงานในการระดมทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในท้องถิ่นเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพการศึกษาและประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อความร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียน

1.4 ด้านการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ตามความคิดเห็นของประธานกรรมการ, ผู้แทนครู, ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่น, ผู้บริหารโรงเรียน, ผู้แทนผู้ปกครอง, ผู้แทนองค์กรชุมชน, ผู้แทนศิษย์เก่าและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการเข้าไปมีส่วนร่วมในด้านนี้ไม่เต็มที่ ดังที่ สรรค์ วรอินทร์ และทิพวัลย์ คำคง (2545: 28) ได้เสนอแนวทางการตรวจสอบและติดตามผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาไว้ว่า ตามหลักการจัดการศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ได้กำหนดให้องค์กรระดับราชการในส่วนกลางเป็นผู้กำหนดนโยบายและมาตรฐานการศึกษา โดยให้อิสระแก่สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ดำเนินการจัดการศึกษาและให้ท้องถิ่นรวมทั้งหน่วยงานด้านมาตรฐาน ทำหน้าที่กำกับตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา ดังนั้นชุมชนจึงต้องมีบทบาทในการตรวจสอบและติดตามผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งสามารถทำได้ดังนี้ (1) การเป็นคณะกรรมการตรวจสอบ (2) การติดตาม

ความเคลื่อนไหวของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (3) การวิพากษ์วิจารณ์ให้ความคิดเห็นในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ดังนั้นคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีการตรวจสอบ ติดตามและประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณถือเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการสถานศึกษา ๆ จะต้องให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนใช้จ่ายงบประมาณร่วม ดำเนินการร่วมตรวจสอบและร่วมประเมินผล เพื่อให้การบริหารงบประมาณมีความโปร่งใสและได้ใช้ประโยชน์ตรงตามความต้องการมากที่สุด

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา

จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาประกอบด้วยขนาดใหญ่และขนาดเล็ก ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้แสดงว่า ขนาดของสถานศึกษาไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพบุลย์ คนเสี้ยม (2547: 87) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน พบว่ามีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา จำแนกตามที่ตั้งของสถานศึกษา พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา จำแนกตามสถานที่ตั้งของสถานศึกษาในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลโดยภาพรวมมีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา, ด้านการจัดหลักสูตรสถานศึกษา, ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน และด้านการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณมีความแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันระหว่างในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลโดยที่ผู้บริหารมีความต้องการคณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในทุกๆ ด้านของสถานศึกษามากกว่าคณะกรรมการสถานศึกษาคนอื่น ๆ

โดยสรุป การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา จากวัตถุประสงค์การวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษายังต้องได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยที่สถานศึกษาต้องเป็นผู้นำในการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องตามสภาพความต้องการและความจำเป็นของท้องถิ่น ทั้งนี้ต้องมีเป้าหมายในการพัฒนาที่ชัดเจน มีแนวทาง มีกลยุทธ์ในการพัฒนา และ

กลยุทธ์ในการป้องกันปัญหาที่ตามมาอย่างเหมาะสม ประการสำคัญที่สุด คือ สถานศึกษาต้องมีความเชื่อมั่นว่าพลังสังคมและชุมชน คือส่วนหนึ่งที่สำคัญที่สุดในการผลักดันในการจัดการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งข้อเสนอแนะเป็น 2 ส่วนดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรมีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในทุก ๆ เรื่องโดยการให้คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.2 สถานศึกษา ควรมีการวางแผนงานหรือการจัดกิจกรรมการดำเนินของคณะกรรมการสถานศึกษา ให้เหมาะสมกับเวลาว่างของคณะกรรมการผู้แทนชุมชน มีการปฏิบัติต่อกรรมการ ผู้แทนชุมชน ด้วยการให้เกียรติ เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสถานศึกษาและชุมชน เปิดโอกาสและให้ความสำคัญกับผู้แทนชุมชนในการแสดงบทบาทการพัฒนาสถานศึกษาทุกด้าน

1.3 ในการคัดเลือกและกระบวนการสรรหาผู้ที่เป็นกรรมการสถานศึกษา ควรเน้นให้ได้มาของผู้แทนที่มีพื้นฐานความรู้ ความสามารถที่ดี และมีเวลาให้กับการทำหน้าที่ของตนเองได้มากที่สุด กฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต้องยืดหยุ่น ไม่ซับซ้อน สามารถปฏิบัติได้ง่ายและเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

1.4 ควรจัดอบรมสัมมนาให้คณะกรรมการสถานศึกษาให้มากขึ้น และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของบุคลากรในโรงเรียนต้องมีความชัดเจนมากขึ้น และควรจัดให้มีการศึกษาดูงานจากโรงเรียนที่บริหารงานประสบความสำเร็จโดยมีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

1.5 ทางราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดให้มีสวัสดิการการแก่ผู้ที่เข้ามาทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างเพียงพอ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ชุมชนมองเห็นความสำคัญของการเป็นกรรมการสถานศึกษา และเห็นความสำคัญของตนเอง มีความต้องการเป็นกรรมการสถานศึกษามากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษากับประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อที่จะได้ข้อมูลการค้นคว้าที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา

บรรณานุกรม

- กรมสามัญศึกษา. (2544). การวางแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน. ม.ป.ท.
- _____. (2543). การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2545). รายงานผลการศึกษาดูงานโรงเรียนเป็นฐานในการโรงเรียนนาร่อง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2543. กรุงเทพฯ: (ถ่ายเอกสาร).
- _____. (2546). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ:
สำนักงานสวัสดิการข้าราชการพลเรือน.
- เกรียง กัลป์รินทร์. (2543). ความต้องการมีส่วนร่วมทางการศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด
ในเขต 10. อุบลราชธานี: วิทยานิพนธ์ ค.ม. (บริหารการศึกษา). สถาบันราชภัฏ-
อุบลราชธานี.
- จำนง แรกพิณีจ. (2540). รายงานวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา.
กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี.
- ชูวิทย์ พิทักษ์พรพัลลภ. (2545). ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียน
ประถมศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดอุบลราชธานี. อุบลราชธานี:
วิทยานิพนธ์ ค.ม. (บริหารการศึกษา). สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- ทงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ. (2540). หลักการพัฒนาชุมชน. คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทัศนาศาสตร์. (2539). รูปแบบการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพระยะสั้น ช่างอุตสาหกรรม
กรมอาชีวศึกษา. ปรินญาณีพนธ์ กศ.ด. (บริหารการศึกษา). ภัณฑิวัตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- ธงชัย สันติวงษ์. (2530). *องค์การและการบริหาร*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2543). *หลักการจัดการ*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธนสาร บัลลังก์ปัทมา. (2551, 1-15 มีนาคม). “บทบาทประชาชนในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา,” *นิตยสาร Thecity Journal*. 4 (85): 30.
- นริวรรณ พรหมชุม. (2537). *การมีส่วนร่วมของกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนในโครงการศึกษา เพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทยากจน จังหวัดขอนแก่น*. ขอนแก่น: วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (บริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญชุม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประวิทย์ เพชรมี. (2538). *การมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีในการทำกิจกรรมพัฒนาชุมชนจังหวัด เชียงใหม่*. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การศึกษานอกระบบ). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- พรชิดา บุญชู. (2544). *การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครนายก*. นครนายก: สารนิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2538). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พิมานา บุรณพิณรุ. (2536). *การมีส่วนร่วมของสตรีในกิจกรรมการศึกษาและการพัฒนาชุมชน บ้านปางกิ่งอำเภอทุ่งหัวช้างจังหวัดลำพูน*. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การศึกษานอกระบบ) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

- ไพบูลย์ คนเสียม. (2547). *สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก. นครนายก: ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- มณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ. (2540). *การมีส่วนร่วมและกระบวนการถ่ายทอดความรู้ของประชาชนชาวบ้านในการสอนดนตรีพื้นบ้านของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน-การประถมศึกษาจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริการการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.*
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2541). *การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (บริหาร-การศึกษา). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.*
- รุ่ง แก้วแดง. (2541). *ปฏิวัติการศึกษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.*
- เรณู คุปต์ขจีเยียร. (มปป). *เอกสารคำสอน วิชาปรัชญาการศึกษา.*
- วันพร จันท์เวโรจน์. (2545). *การมีส่วนร่วมของบุคคล. กรุงเทพฯ: บริษัทเจริญผล.*
- วิชัย ประสิทธิ์. (2542). *การพัฒนาหลักสูตรสถานต่อท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: เลิฟแอนด์ลิฟเพรส.*
- วิชากร, กรม. (2543). *การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศาสนา.*
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2535). *การบริหารและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติบทบาทขององค์กรในท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.*
- ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. (2542). *การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ปรินญานินพนธ์ กศ.ด. (สาขาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.*

- สมชิต ขันขวา. (2544). *การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น.*
ขอนแก่น: วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (บริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2541). “การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับการกระจายอำนาจทาง
การศึกษาตามรัฐธรรมนูญ,” *วารสารวิชาการ*. 6 (12): 6- 8.
- สรรรถ วรรณทร์ และทิพวัลย์ คำคง. (2545). *การกระจายอำนาจทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ:
ภาพการพิมพ์.
- สรรรพกร แดงสกุล. (2545). “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา,” *วารสารวิชาการ*.
6 (12): 15- 18.
- สุเมธ ทรายแก้ว. (2536). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติ: กรณีศึกษาโครงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติจังหวัดอุดรธานี*. กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ ศษ.ม
(สังคมสงเคราะห์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- โสภณ โสมดี. (2545, 1 มกราคม). “การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน,”
วารสารวิชาการ. 5 (15): 18-23.
- สัญญา พันธไชย. (2545). *ปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น*. ขอนแก่น: วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.
มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- สัมฤทธิ์ กาเพ็ง. (2545). *รูปแบบการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ*.
กรุงเทพฯ: เค. พรินท์ อินเตอร์กรุ๊ป.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2540*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542*. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์คุรุสภา.

- สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. (2547). *เอกสารสาระการเรียนรู้ประกอบชุดวิชาหลัก เทคนิคการบริหารและการวางแผน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- อคิน รพีพัฒน์. (2531). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภกา.
- อรพรรณ พรสีมา. (2546). *รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน : ประสบการณ์ที่คัดสรร โรงเรียนในโครงการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. วีซีซีคอมมิว นิเคชั่น.
- อำนาจ ประสาททอง. (2537). *ปัญหาการดำเนินการศึกษาด้านการไม่แปลกแยกของชุมชน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดลพบุรี*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อำนาจ บุญทวี. (2546). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านสำโรง อำเภอดาลุสม จังหวัดอุบลราชธานี*. มหาสารคราม: ปรินญาณิพนธ์ ค.ม. (บริหาร- การศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคราม.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2542). *การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาของ สถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School – Based Management)*. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2538). *การบริหารทักษะและการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- โอวาท สุทธนารักษ์. (2530). *การจัดการศึกษาเพื่อการพึ่งตนเองแนวคิดและประสบการณ์*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- Amenu – Tekka, Christian E. (1988). "Perception of Community Participation in Education on Canadian Indian Reserves : A North – Central Alberta Case Study (Native American," *Dessertation Abstracts International*. 49 (7): 1626 – A.

Cohen, Johe M., and Uphoff, Norman T. (1997). *Rural Development Participation : Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation*. New York : Rural Development Committee Center for International Studies., n. p. Cornell University.

Foster, S.E. (1993). *Type of Parent Involvement : Effect on Parent Rating of School*. (CD-Rom) Abstract From: Pro Quest File: Dissertation Abstract Item: MM91110.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของ
สถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มี 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการในการจัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐานในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา

ตอนที่ 3 เป็นข้อความปลายเปิด ขอให้ท่านให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง
การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา

2. กรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง โปรดอย่าเว้นข้อใด
ข้อหนึ่ง เพราะจะทำให้แบบสอบถามไม่สมบูรณ์

3. คำตอบที่ได้จากแบบสอบถามครั้งนี้ ผู้วิจัยถือเป็นความลับ จะไม่ส่งผลกระทบ
ต่อผู้ตอบแบบสอบถามแต่ประการใด แต่จะมุ่งนำผลไปพัฒนาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลาต่อไป

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงในการให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

จำนงค์ แก้วเนื้ออ่อน

ผู้วิจัย

ตอนที่ 1

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่ตรงกับสถานภาพเป็นจริงของท่าน

1. สถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา

☐ ประธานกรรมการ	☐ ผู้แทนผู้ประกอบการ
☐ ผู้แทนครู	☐ ผู้แทนองค์กรชุมชน
☐ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนถิ่น	☐ ผู้แทนศิษย์เก่า
☐ ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์หรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่น	☐ ผู้ทรงคุณวุฒิ
☐ ผู้บริหารโรงเรียน	

2. ขนาดของสถานศึกษา (โปรดระบุเพียง 1 อย่าง)

- ขนาดใหญ่ (จำนวนนักเรียน 300 คนขึ้นไป)
- ขนาดเล็ก (จำนวนนักเรียนไม่เกิน 300 คน)

3. ที่ตั้งสถานศึกษา

- ในเขตเทศบาล
- นอกเขตเทศบาล

ตอนที่ 2

แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา

คำชี้แจง

แบบสอบถามมีทั้งหมด 50 ข้อ โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องการมีส่วนร่วม โดยคำถามแต่ละข้อได้กำหนด ให้นำหนักคะแนนไว้ดังนี้

- 5 คะแนน หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 คะแนน หมายถึง การมีส่วนร่วมในระดับมาก
- 3 คะแนน หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 คะแนน หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย
- 1 คะแนน หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ข้อ ที่	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐาน	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
0	ท่านมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาโรงเรียน.....				✓	
00	ท่านมีส่วนร่วมในการรักษาความปลอดภัย โรงเรียน.....		✓			

จากตัวอย่างข้อ 0 ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับการมีส่วนร่วมน้อย
หมายความว่าท่านมีส่วนร่วมในแก้ปัญหาของโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย

จากตัวอย่างข้อ 00 ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับการมีส่วนร่วมมาก
หมายความว่าท่านมีส่วนร่วมในรักษาความปลอดภัยของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก

ข้อ ที่	ลักษณะการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1	การระดมทรัพยากรและการลงทุน เพื่อการศึกษา ท่านเคยร่วมพบปะพูดคุยกับครูในโรงเรียน เกี่ยวกับเรื่องการจัดหางบประมาณให้กับ ทางโรงเรียน
2	ท่านเคยพบปะพูดคุยกับผู้ที่เกี่ยวข้องใน การหาแนวทางเพื่อช่วยเหลือในการพัฒนา โรงเรียน
3	ท่านเคยร่วมประชุมกับทางโรงเรียน ในการกำหนดแนวทางระดมทรัพยากร ต่างๆ ภายในชุมชน เพื่อนำมาพัฒนา โรงเรียน
4	ท่านเคยมีส่วนร่วมในการเสนอ ความคิดเห็นให้กับทางโรงเรียน ในการระดมทรัพยากรมาพัฒนาโรงเรียน
5	ท่านได้รับการแต่งตั้งจากทางโรงเรียน ให้เป็นคณะกรรมการจัดกิจกรรม เพื่อหา งบประมาณและระดมทรัพยากรมาพัฒนา โรงเรียน
6	ท่านมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนในการจัด กิจกรรม ระดมทรัพยากรมาพัฒนา โรงเรียน
7	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดหาวิทยากร ภายนอก มาให้ความรู้แก่นักเรียนใน โรงเรียน

ข้อ ที่	ลักษณะการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
8	ท่านมีส่วนร่วมในการเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียนในโรงเรียน
9	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดหาทุนการศึกษาให้กับนักเรียนในโรงเรียน
10	ท่านมีส่วนร่วมในการบริจาค วัสดุ สิ่งของ ครุภัณฑ์ ให้กับทางโรงเรียน
11	ท่านมีส่วนร่วมในการเสียสละแรงงาน มาช่วยพัฒนาโรงเรียน
12	ท่านมีส่วนร่วมในการสรุปผลการดำเนินงานของโรงเรียน เกี่ยวกับการระดมทรัพยากรจากชุมชนมาพัฒนาโรงเรียน
13	การจัดหลักสูตรสถานศึกษา ท่านมีส่วนร่วมในการพูดคุยกับเพื่อนบ้าน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับหลักสูตรของโรงเรียน
14	ท่านมีส่วนร่วมในการพูดคุยกับเพื่อนบ้าน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน
15	ท่านมีส่วนร่วมในการประชุม จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน
16	ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาหรือความต้องการของชุมชน ในด้านการศึกษา ให้กับทางโรงเรียน

ข้อ ที่	ลักษณะการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
17	ท่านมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพของ ท้องถิ่น เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำสาระ การเรียนรู้ของหลักสูตรสถานศึกษา
18	ท่านมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการ จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน
19	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงสร้าง หลักสูตร สถานศึกษาของโรงเรียน
20	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดประสงค์ หลักสูตร สถานศึกษาของโรงเรียน
21	ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผล การใช้ หลักสูตร สถานศึกษาของโรงเรียน
22	ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะ ความคิดเห็นในการปรับปรุงหลักสูตร สถานศึกษาของโรงเรียน
23	การจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน ท่านร่วมพูดคุยกับเพื่อนบ้านหรือผู้ที่ เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ภายในชุมชน
24	ท่านร่วมพูดคุยกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับ การจัดการเรียนรู้ของครูในชุมชน
25	ท่านร่วมพูดคุยกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับ การจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียน
26	ท่านมีส่วนร่วมในการประชุม กับทาง โรงเรียนในการวางแผนสร้างและพัฒนา แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

ข้อ ที่	ลักษณะการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
27	ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น ปัญหาและความต้องการของชุมชน เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในชุมชน
28	ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น ปัญหาและความต้องการของชุมชน เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน
29	ท่านร่วมมือกับชุมชน องค์กรต่างๆ ในการสนับสนุน ช่วยเหลือพัฒนา แหล่งเรียนรู้ในชุมชน
30	ท่านร่วมมือกับคณะครู เพื่อสนับสนุน ช่วยเหลือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
31	ท่านมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ ให้แก่ักเรียนในโรงเรียน
32	ท่านมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ ให้แก่คนทั่วไปในชุมชน
33	ท่านให้ความร่วมมือกับชุมชน องค์กรอื่นๆ ในการจัดกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ ขึ้นใน ชุมชนของท่าน
34	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมวันสำคัญ ต่างๆขึ้นในโรงเรียน
35	ท่านมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่คณะครูในโรงเรียนนั้นจัดขึ้น
36	ท่านเคยร่วมเสนอแนะแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนให้กับทาง โรงเรียน

ข้อ ที่	ลักษณะการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
37	ท่านประพฤติตน เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนและบุตรหลาน
38	ท่านมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ ความรู้ความเข้าใจแก่นักเรียนและบุตรหลานเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ ของสถานศึกษา
39	ในชุมชนของท่าน มีการใช้สถานประกอบการในชุมชน เช่น ร้านค้า โรงงานเป็นที่ฝึกงานของนักเรียน
40	ท่านเคยร่วมปรึกษาหารือกับครูในโรงเรียนของบุตรหลานท่าน เกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนักเรียน
41	ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมสรุปผลการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน
42	ท่านเคยร่วมเสนอแนะปัญหา ให้กับทางโรงเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน
43	ท่านร่วมติดตามผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียน
44	การตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ ท่านเคยพูดคุย สอบถามหรือรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนบ้านหรือผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการใช้จ่ายงบประมาณของโรงเรียน

ข้อ ที่	ลักษณะการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
45	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน งบประมาณของทางโรงเรียน
46	ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอแนะ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้จ่าย งบประมาณของโรงเรียน
47	ท่านมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการ จัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณจากทาง โรงเรียน
48	ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมรับฟัง การชี้แจงวิธีการและการดำเนินการใช้จ่าย งบประมาณจากทางโรงเรียน
49	ท่านมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการ ตรวจรับ พัสดุ ครุภัณฑ์ การก่อสร้าง ของทางโรงเรียน
50	ท่านทราบข้อมูลรายรับ รายจ่าย และ รายละเอียดเกี่ยวกับงบประมาณ ของทางโรงเรียน

ตอนที่ 3

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของ
สถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา

คำชี้แจง โปรดระบุสภาพปัญหา อุปสรรค และให้ข้อเสนอแนะที่ท่านเห็นว่า มีประโยชน์ต่อ
การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของ
สถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาใน
การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

ปัญหา อุปสรรค

- 1.....
- 2.....
- 3.....

ข้อเสนอแนะ

- 1.....
- 2.....
- 3.....

2. การจัดหลักสูตรสถานศึกษา

ปัญหา อุปสรรค

- 1.....
- 2.....
- 3.....

ข้อเสนอแนะ

- 1.....
- 2.....
- 3.....

3. การจัดการกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน

ปัญหา อุปสรรค

- 1.....
- 2.....
- 3.....

ข้อเสนอแนะ

- 1.....
- 2.....
- 3.....

4. การตรวจสอบ ติดตามและประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ

ปัญหา อุปสรรค

- 1.....
- 2.....
- 3.....

ข้อเสนอแนะ

- 1.....
- 2.....
- 3.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามครั้งนี้

จำนงค์ แก้วเหนืออ่อน

ผู้วิจัย

ภาคผนวก ค

ค่าความสอดคล้องของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ตาราง 13 ความสอดคล้องของแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา
ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ข้อที่	ลักษณะการมีส่วนร่วม	ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	การ แปลผล
		1	2	3		
การระดมทรัพยากรและการลงทุน เพื่อการศึกษา						
1	ท่านเคยร่วมพบปะพูดคุยกับครูในโรงเรียน เกี่ยวกับเรื่องการจัดหางบประมาณให้กับ ทางโรงเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2	ท่านเคยพบปะพูดคุยกับผู้ที่เกี่ยวข้องใน การหาแนวทางเพื่อช่วยเหลือในการพัฒนา โรงเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3	ท่านเคยร่วมประชุมกับทางโรงเรียน ในการกำหนดแนวทางระดมทรัพยากรต่างๆ ภายในชุมชน เพื่อนำมาพัฒนาโรงเรียน	+1	0	+1	0.80	ใช้ได้
4	ท่านเคยมีส่วนร่วมในการเสนอ ความคิดเห็นให้กับทางโรงเรียน ในการระดมทรัพยากรมาพัฒนาโรงเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5	ท่านได้รับการแต่งตั้งจากทางโรงเรียน ให้เป็นคณะกรรมการจัดกิจกรรม เพื่อหา งบประมาณและระดมทรัพยากรมาพัฒนา โรงเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6	ท่านมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนในการจัด กิจกรรม ระดมทรัพยากรมาพัฒนาโรงเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
7	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดหาวิทยากร ภายนอก มาให้ความรู้แก่นักเรียนในโรงเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ตาราง 13 (ต่อ)

ข้อที่	ลักษณะการมีส่วนร่วม	ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	การ แปลผล
		1	2	3		
8	ท่านมีส่วนร่วมในการเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียนในโรงเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
9	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดหาทุนการศึกษาให้กับนักเรียนในโรงเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
10	ท่านมีส่วนร่วมในการบริจาค วัสดุ สิ่งของ ครุภัณฑ์ ให้กับทางโรงเรียน	0	+1	+1	0.80	ใช้ได้
11	ท่านมีส่วนร่วมในการเสียสละแรงงาน มาช่วยพัฒนาโรงเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
12	ท่านมีส่วนร่วมในการสรุปผลการดำเนินงานของโรงเรียน เกี่ยวกับการระดมทรัพยากรจากชุมชนมาพัฒนาโรงเรียน	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
การจัดหลักสูตรสถานศึกษา						
13	ท่านมีส่วนร่วมในการพูดคุยกับเพื่อนบ้าน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับหลักสูตรของโรงเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
14	ท่านมีส่วนร่วมในการพูดคุยกับเพื่อนบ้าน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
15	ท่านมีส่วนร่วมในการประชุม จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
16	ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาหรือความต้องการของชุมชน ในด้านการศึกษา ให้กับทางโรงเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ตาราง 13 (ต่อ)

ข้อที่	ลักษณะการมีส่วนร่วม	ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	การ แปลผล
		1	2	3		
17	ท่านมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพของ ท้องถิ่น เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำสาระ การเรียนรู้ของหลักสูตรสถานศึกษา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
18	ท่านมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการ จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน	+1	0	+1	0.80	ใช้ได้
19	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงสร้าง หลักสูตร สถานศึกษาของโรงเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
20	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดประสงค์ หลักสูตร สถานศึกษาของโรงเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
21	ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผล การใช้ หลักสูตร สถานศึกษาของโรงเรียน	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
22	ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะ ความคิดเห็นในการปรับปรุงหลักสูตร สถานศึกษาของโรงเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
การจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน						
23	ท่านร่วมพูดคุยกับเพื่อนบ้านหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ภายในชุมชน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
24	ท่านร่วมพูดคุยกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับ การจัดการเรียนรู้ของครูในชุมชน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
25	ท่านร่วมพูดคุยกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับ การจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
26	ท่านมีส่วนร่วมในการประชุม กับทาง โรงเรียนในการวางแผนสร้างและพัฒนา แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ตาราง 13 (ต่อ)

ข้อที่	ลักษณะการมีส่วนร่วม	ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	การ แปลผล
		1	2	3		
27	ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น ปัญหาและความต้องการของชุมชน เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในชุมชน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
28	ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น ปัญหาและความต้องการของชุมชน เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
29	ท่านร่วมมือกับชุมชน องค์กรต่างๆ ในการสนับสนุน ช่วยเหลือพัฒนา แหล่งเรียนรู้ในชุมชน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
30	ท่านร่วมมือกับคณะครู เพื่อสนับสนุน ช่วยเหลือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน	0	+1	+1	0.80	ใช้ได้
31	ท่านมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ ให้แก่นักเรียนในโรงเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
32	ท่านมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ ให้แก่คนทั่วไปในชุมชน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
33	ท่านให้ความร่วมมือกับชุมชน องค์กรอื่นๆ ในการจัดกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ ขึ้นใน ชุมชนของท่าน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
34	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมวัน สำคัญต่างๆ ขึ้นในโรงเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
35	ท่านมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่คณะครูในโรงเรียนนั้นจัดขึ้น	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
36	ท่านเคยร่วมเสนอแนะแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญา ท้องถิ่นในชุมชนให้กับทางโรงเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ตาราง 13 (ต่อ)

ข้อที่	ลักษณะการมีส่วนร่วม	ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	การ แปลผล
		1	2	3		
37	ท่านประพฤติตน เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนและบุตรหลาน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
38	ท่านมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ ความรู้ ความเข้าใจแก่นักเรียนและบุตรหลาน เกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ ของสถานศึกษา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
39	ในชุมชนของท่าน มีการใช้สถานประกอบการในชุมชน เช่น ร้านค้า โรงงานเป็นที่ฝึกงานของนักเรียน	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
40	ท่านเคยร่วมปรึกษาหารือกับครูในโรงเรียนของบุตรหลานท่าน เกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนักเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
41	ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมสรุปผล การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
42	ท่านเคยร่วมเสนอแนะปัญหา ให้กับทางโรงเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
43	ท่านร่วมติดตามผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียน การตรวจสอบ ติดตาม และประเมิน ประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
44	ท่านเคยพูดคุย สอบถามหรือรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนบ้านหรือผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการใช้จ่ายงบประมาณของโรงเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ตาราง 13 (ต่อ)

ข้อที่	ลักษณะการมีส่วนร่วม	ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	การ แปลผล
		1	2	3		
45	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน งบประมาณของทางโรงเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
46	ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอแนะ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้จ่าย งบประมาณของโรงเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
47	ท่านมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการ จัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณจากทาง โรงเรียน	+1	0	+1	0.80	ใช้ได้
48	ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมรับฟัง การชี้แจงวิธีการและการดำเนินการใช้จ่าย งบประมาณจากทางโรงเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
49	ท่านมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการ ตรวจรับ พัสดุ ครุภัณฑ์ การก่อสร้าง ของทางโรงเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
50	ท่านทราบข้อมูลรายรับ รายจ่าย และ รายละเอียดเกี่ยวกับงบประมาณ ของทางโรงเรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ประวัตินักศึกษา

ชื่อ	นายจ่านงค์ แก้วเนื้ออ่อน
วันเดือนปีเกิด	5 กรกฎาคม 2516
สถานที่เกิด	จังหวัดสงขลา ประเทศไทย
การศึกษา	สถาบันราชภัฏสงขลา ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต สาขาการประถมศึกษา, 2541 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, 2552
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนบ้านรั้วตะวัน ตำบลบุตี อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
ตำแหน่งปัจจุบัน	ครู คศ. 2 รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ